

กระบวนการพัฒนากลยุทธ์เชิงสร้างสรรค์ความรู้
ในวิชาสังคมศึกษาของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย
เพื่อรองรับโครงการเขตระเบียงเศรษฐกิจภาคตะวันออก (EEC)

THE CONSTRUCTIVIST PARADIGM FOR DEVELOPMENT OF SOCIAL
STUDIES CURRICULUM FOR HIGH SCHOOL STUDENTS FOR SUPPORT
THE EASTERN ECONOMIC CORRIDOR (EEC) PROJECT

Received: June 5, 2021

Revised: March 23, 2022

Accepted: April 7, 2022

ธราพงษ์ การกระโทก^{1*}

Tharapong Karnkatok^{1*}

*Corresponding Author, E-mail: tharapong@buu.ac.th

บทคัดย่อ

บทความวิจัยเรื่อง การพัฒนากลยุทธ์วิชาสังคมศึกษาของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายเพื่อรองรับโครงการเขตระเบียงเศรษฐกิจภาคตะวันออก (EEC) อาศัยกระบวนการพัฒนากลยุทธ์ของเชิงสร้างสรรค์สร้างองค์ความรู้ เพื่อทบทวนและวิเคราะห์สภาพแวดล้อมทางกฎหมาย แผนงาน และนโยบาย และโครงการพัฒนาพื้นที่ระเบียงเศรษฐกิจภาคตะวันออก ที่ส่งผลกระทบต่อความคาดหวังในตัวผู้เรียนศูนย์กลางการเรียนรู้ และข้อเสนอการพัฒนากลยุทธ์วิชาสังคมศึกษาตัวชี้วัดและเนื้อหาสาระแกนกลางและการออกแบบการจัดการเรียนการสอนและการประเมินผลสัมฤทธิ์ที่เหมาะสมกับนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย ในพื้นที่โครงการพัฒนาระเบียงเศรษฐกิจภาคตะวันออก โดยใช้ระเบียบวิธีวิจัยเชิงคุณภาพผ่านการศึกษา วิเคราะห์ และตีความ เอกสารที่เกี่ยวข้อง เช่น กฎหมาย แผนงาน นโยบาย กลยุทธ์ และแนวคิดต่างๆ

จากการวิเคราะห์สภาพแวดล้อมทางกฎหมาย แผนงาน และนโยบาย พบว่า ควรปรับเปลี่ยนหลักสูตรจากเดิมเป็นหลักสูตรฐานสมรรถนะ ด้านองค์ความรู้ ผู้เรียนจำเป็นต้องมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการพัฒนาพื้นที่ระเบียงเศรษฐกิจภาคตะวันออกทั้งในแง่ประวัติศาสตร์ การเมืองการปกครอง กฎหมาย นโยบาย เศรษฐกิจ สังคม ภูมิศาสตร์ และผลกระทบที่เกิดขึ้นในเชิงพื้นที่ ฯลฯ ในลักษณะเดียวกันกับแผนการศึกษาเดิมในด้านทักษะ พบว่า ผู้เรียนจำเป็นต้องมีทักษะที่จำเป็นต่อการรับมือการเปลี่ยนแปลงในศตวรรษที่ 21 เช่น การคิดเชิงวิพากษ์ การแก้ไขปัญหา การเรียนรู้ด้วยตนเอง ด้านคุณลักษณะที่คาดหวัง พบว่า ต้องการให้นักเรียนเป็นพลเมืองที่ดี มีคุณธรรม จริยธรรม

¹ อาจารย์ โรงเรียนสาธิต “พิบูลบำเพ็ญ” มหาวิทยาลัยบูรพา

และมีจิตสำนึกรักในทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ห่วงแผนวัฒนธรรม ภูมิปัญหาท้องถิ่นและของชาติ และสามารถบริหารจัดการอารมณ์ของตนเองได้

ข้อเสนอด้านตัวชี้วัดและเนื้อหาสาระแกนกลาง ที่ควรเพิ่มเติมจากหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐานแกนกลาง พ.ศ. 2551 มีความสอดคล้องกับ 4 สาระเดิม ประกอบด้วย (1) หน้าที่พลเมือง วัฒนธรรม และการดำเนินชีวิตในสังคม เช่น ความรู้และการวิเคราะห์ด้านการเมือง โครงสร้างการบริหารจัดการพื้นที่ระเบียงเศรษฐกิจภาคตะวันออก สิทธิมนุษยชน เป็นต้น (2) เศรษฐศาสตร์ เช่น วิเคราะห์ความสำคัญทางเศรษฐกิจของพื้นที่เชื่อมโยงในระดับและจุลภาค (Micro) การใช้นโยบายการคลังผ่านการลงทุนของภาครัฐ และความร่วมมือกับภาคเอกชน เป็นต้น (3) ประวัติศาสตร์ เช่น ผู้เรียนสามารถอธิบายและเชื่อมโยงการเปลี่ยนแปลงทางประวัติศาสตร์ของโลก ภูมิภาค อนุภูมิภาคและสู่การพัฒนาเศรษฐกิจภาคตะวันออก และ (4) ภูมิศาสตร์ เช่น อิทธิพลต่อทางภูมิศาสตร์ที่ก่อให้เกิดความสำคัญของพื้นที่ระเบียงเศรษฐกิจภาคตะวันออกทั้งจากการแข่งขันระดับโลกและภูมิภาค ขณะเดียวกันต้องตระหนักถึงบทบาทของตนเองในการมีส่วนร่วมหรือให้ข้อเสนอแนะในการแก้ไขปัญหาผลกระทบจากโครงการพัฒนาพื้นที่ระเบียงเศรษฐกิจภาคตะวันออกเชิงรูปธรรมได้ และประยุกต์ใช้มุมมองการพัฒนาที่ยั่งยืนและสิทธิชุมชนได้ เป็นต้น ทั้งนี้ การบริหารจัดการหลักสูตรควรใช้ด้านกระบวนการจัดการเรียนการสอนและการประเมินผลสัมฤทธิ์ ควรให้ครูผู้สอนทำหน้าที่เป็นผู้อำนวยความสะดวก เน้นจัดการเรียนการสอนแบบสัมมนา (Seminar) ในชั้นเรียน เพื่อให้เกิดกระบวนการอภิปราย วิเคราะห์ สังเคราะห์ และตกผลึกทางความคิด ระดมภาคส่วนอื่นเข้ามามีส่วนร่วม ทั้งภาครัฐ เอกชน ชุมชน ประชาชนเข้ามาให้ความรู้และแลกเปลี่ยนกับผู้เรียน ส่วนการชี้วัดและประเมินผลควรหลีกเลี่ยงรูปแบบการสอบวัดองค์ความรู้ แต่มุ่งเน้นกิจกรรมกระบวนการกลุ่ม การจัดทำรายงานส่วนบุคคล และมีการประเมินทั้งองค์ความรู้ ทักษะ และคุณลักษณะไปด้วยกัน

คำสำคัญ: การพัฒนาหลักสูตร สรรค์สร้างองค์ความรู้ สังคมศึกษา ระเบียงเศรษฐกิจภาคตะวันออก มัธยมศึกษาตอนปลาย

Abstract

Academic article, the development of social studies curriculum for high school students to support the Eastern Economic Corridor (EEC) project is based on the curriculum development paradigm of constructive knowledge. to review and analyze the legal environment, plans and policies and the Eastern Economic Corridor Development Project that affect the expectations of the students, the learning center and recommend for social studies curriculum development, indicators and content, core and teaching and learning management design and achievement assessment suitable for high school students. In the area of the Eastern Economic Corridor Development. by using qualitative research methods through the study, analysis and interpretation of relevant documents such as laws, programs, policies, curricula and concepts.

From the analysis of the legal environment, plans and policies, it was found that schools should have used a competency-based curriculum. The necessary knowledge includes: the

development of the Eastern Economic Corridor in terms of history, politics, law, policy, economy, society, geography and their spatial impact etc. In the same way as the original study plan in the field of skills, learners need to have the skills necessary to cope with changes in the 21st century, such as critical thinking. Problem solving self-learning. In terms of expected characteristics, it was found that students were required to be good citizens, morally, ethical and conscientious about natural resources and the environment, cherish the culture and wisdoms of local and nation and emotional self-regulation.

Recommendations for indicators and core content that should be added to the basic education curriculum, the core of 2008 is aligned with the original four subjects: (1) Citizenship, Culture and Social Life, such as political knowledge and analysis. Eastern Economic Corridor Management Structure, human rights, etc. (2) Economics, such as analyzing the economic importance of interconnected areas at the macro and micro level. The implementation of fiscal policy through government investment, etc. (3) History, for example, can explain and link the historical changes of the world, regions, sub-regions and the development of the Eastern Economic Corridor; The importance of the Eastern Economic Corridor from both global and regional competition At the same time, they must recognize their role in participating or giving suggestions in solving problems of concrete impacts from the Eastern Economic Corridor Development Project. And apply a view of sustainable development and community rights, etc.

The teaching and learning management process and achievement evaluation, teachers should act as a facilitator. Focus on organizing seminars in the classroom to create a dipper, discussion, analysis, synthesis and thought crystallization. Mobilize other sectors to participate in public, private, community, and public to provide knowledge and exchange with learners. Evaluation and evaluation should avoid the form of knowledge testing. But focus on group process activities, personal report preparation and the knowledge, skills and characteristics are assessed together

Keywords: curriculum development, constructivist, social studies, eastern economic corridors, high school

บทนำ

หลักสูตรการศึกษาเป็นเครื่องมือสำคัญในการขับเคลื่อนการเรียนการสอนให้เป็นไปตามแบบแผนและแนวทางที่ผู้ออกแบบหลักสูตรมีเป้าประสงค์เพื่อการพัฒนาให้มีความรู้ ทักษะและคุณลักษณะที่คาดหวัง ขณะเดียวกันนั้น การผู้รับผิดชอบในการจัดการศึกษาของเด็กและเยาวชนจะต้องมีการพัฒนาหลักสูตร เพื่อปรับปรุงหลักสูตรให้ดียิ่งขึ้น และนำมาใช้ใหม่ได้อย่างเหมาะสมต่อการเปลี่ยนแปลง ไม่ว่าจะเป็นวัตถุประสงค์ของหลักสูตร เนื้อหาสาระการวัดและประเมินผลรวมทั้งสามารถต้องนำไปสู่การปฏิบัติได้จริง (Taba, 1978, p. 454)

ปัจจุบันหนึ่งในแนวทางมีกระบวนการที่เกี่ยวกับการออกแบบและพัฒนาหลักสูตร คือ แนวคิดการพัฒนาหลักสูตรของเชิงสตรัคสร้างองค์ความรู้ (Constructivist Paradigm) แต่ที่ผ่านมาพบว่า แนวทางการจัดการเรียนการสอนสำหรับนักเรียนตามแผนการศึกษาขั้นพื้นฐานของไทย มีลักษณะมุ่งเน้นการพัฒนาภายใต้กระบวนการที่ตัวนิยามเป็นหลัก และผสมผสานกับมุมมองการยึดจุดประสงค์ในแง่ขององค์ความรู้ วิธีคิด และยึดสภาพแวดล้อมที่ตัวเนื้อหาวิชาเป็นหลัก ผ่านการพัฒนาหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐานตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน ขณะเดียวกัน นักวิชาการด้านการศึกษาของไทย เห็นว่า ปัจจัยสำคัญที่มีอิทธิพลต่อการออกแบบหลักสูตรการศึกษาของไทยที่ผ่านมานั้น ประกอบไปด้วย สภาพแวดล้อมด้านต่างๆ ได้แก่ ปัจจัยด้านความก้าวหน้าของเทคโนโลยี ซึ่งเป็นตัวกำหนดการออกแบบการเรียนการสอนเพื่อเข้าสู่ตลาดแรงงานได้อย่างเหมาะสม ปัจจัยด้านเศรษฐกิจทั้งจากการเปิดเสรีการค้า การลงทุนอุตสาหกรรมใหม่ และการพัฒนาเศรษฐกิจเชิงสร้างสรรค์ที่มุ่งเน้นนวัตกรรมในการขับเคลื่อนเศรษฐกิจ ปัจจัยด้านระบบราชการที่ขาดความยืดหยุ่นและรวมศูนย์ ขาดความหลากหลายบริบทแวดล้อมที่แตกต่างกัน ปัจจัยด้านการเมืองที่ขาดความต่อเนื่องในการปฏิรูปและพัฒนาการศึกษา และปัจจัยด้านสังคมวัฒนธรรมที่ยังขาดมุมมองการมีส่วนร่วม (เกรียงศักดิ์ เจริญวงศ์ศักดิ์, ออนไลน์) ปัจจัยต่างๆ เหล่านี้ มีความจำเป็นต้องคำนึงถึงเพื่อการออกแบบและพัฒนาหลักสูตรที่เหมาะสมและสอดคล้องกับสภาพปัญหา ความต้องการ และบริบทแวดล้อมเชิงพื้นที่ทั้งสิ้น

หากกล่าวถึงบริบทแวดล้อมเชิงพื้นที่ในแต่ละภูมิภาคมีความแตกต่างและหลากหลาย ทั้งในมิติสภาพแวดล้อมทางสังคม เศรษฐกิจ ภาษาและวัฒนธรรม กรณีที่เห็นได้อย่างชัดเจน คือ การเกิดขึ้นของ “โครงการพัฒนาพื้นที่ระเบียงเศรษฐกิจภาคตะวันออก (Eastern Economic Corridor: EEC) ซึ่งกระทรวงศึกษาธิการ ยังไม่ได้มีการพัฒนาหรือออกแบบหลักสูตรเพื่อเสริมสร้างความรู้ความเข้าใจ ทักษะ และคุณลักษณะที่เหมาะสมของนักเรียนในฐานะ “ทุนมนุษย์” ให้สอดคล้องกับบริบทการพัฒนาเชิงพื้นที่ (Area-based Development) ทั้งที่พื้นที่ดังกล่าว มีลักษณะสภาพแวดล้อมทางเศรษฐกิจและสังคมวิทยา ที่แตกต่างออกไปจากภูมิภาคอื่นๆ ของไทยอย่างมาก

กรณีการพัฒนาหลักสูตรเพื่อรองรับการเกิดขึ้นของโครงการพัฒนาระเบียงเศรษฐกิจนั้น ที่ผ่านมามีปรากฏเพียงความพยายามผลักดันการปฏิรูปการศึกษาเพื่อมุ่งเน้นสู่การรองรับการขยายตัวของภาคอุตสาหกรรมทั้งกรณีอุตสาหกรรมเดิมและอุตสาหกรรมใหม่ในพื้นที่ อาทิ การส่งเสริมการเรียนการสอนวิชาคณิตศาสตร์และวิทยาศาสตร์เป็นส่วนหนึ่งของสะเต็มศึกษา (STEM Education) เพื่อรองรับการขับเคลื่อนแนวคิด Thailand 4.0 ขณะที่ในระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย สายสามัญ ในพื้นที่ยังไม่ได้มีพัฒนาหลักสูตรกลุ่มสาระเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม ที่สอดคล้องกับประเด็นโครงการพัฒนาเศรษฐกิจพื้นที่ภาคตะวันออก ทั้งที่เป็นหัวใจสำคัญในการสร้างการรับรู้ ตระหนักถึงการเปลี่ยนแปลงของทิศทางการพัฒนาเชิงพื้นที่ ซึ่งส่งผลกระทบโดยตรงต่อการเข้าสู่ตลาดแรงงานในอนาคตของตัวผู้เรียน ซึ่งหากมีการสร้างการรับรู้ผ่านหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐานระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายที่เหมาะสม จะเพิ่มโอกาสในการที่ผู้เรียนสามารถวางแผนการเรียนทั้งในระดับอุดมศึกษา และเกิดจิตสำนึกต่อท้องถิ่นและภูมิภาคที่กำลังเผชิญกับการเปลี่ยนแปลง เพื่อนำไปสู่การเรียนรู้และปรับตัวได้อย่างเหมาะสม

กรณีตัวอย่างที่น่าสนใจ คือ การพัฒนาหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐานสำหรับนักเรียนในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้ ซึ่งมีสภาพทางสังคมและวัฒนธรรมที่แตกต่างออกไปจากภูมิภาคอื่นๆ รัฐบาลร่วมกับภาคประชาชนในพื้นที่ร่วมกันจัดทำ “แผนยุทธศาสตร์ปฏิรูปการศึกษามูลนิธิจังหวัดชายแดนภาคใต้เพื่อสร้างสันติสุข พ.ศ. 2548-2551” (กระทรวงศึกษาธิการ, 2549) โดยผลผลิตที่สำคัญ คือ “หลักสูตรอิสลามศึกษา พ.ศ. 2549” สำหรับนำไปใช้กับโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามหรือโรงเรียนของรัฐที่มีนักเรียนไทยมุสลิมและประสงค์ต้องการศึกษาในหลักสูตร

ดังกล่าวเพิ่มเติม จากหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ.2551 ในกลุ่มสาระการเรียนรู้ที่สำคัญ 5 วิชา ได้แก่ ภาษาไทย คณิตศาสตร์ วิทยาศาสตร์ สังคมศาสตร์ และภาษาอังกฤษ เหมือนกับภูมิภาคอื่นๆ ของไทย

จากสภาพการเปลี่ยนแปลงของพื้นที่ภาคตะวันออกของไทย ที่มีโครงการพัฒนาพื้นที่ระเบียงเศรษฐกิจภาคตะวันออก (Eastern Economic Corridor: EEC) นำมาสู่การทบทวน ศึกษา และวิเคราะห์สถานการณ์ เพื่อพัฒนาหลักสูตรการเรียนการสอนวิชาสังคมศึกษาที่เหมาะสมสำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย เพื่อเตรียมความพร้อมเข้าสู่การศึกษาในระดับอุดมศึกษา ได้อย่างเหมาะสม พร้อมกันมีความรู้ความเข้าใจและตระหนักต่อสถานการณ์การเปลี่ยนแปลงในเชิงพื้นที่ทั้งในแง่ภูมิเชิงนโยบาย ยุทธศาสตร์ กฎหมาย เศรษฐกิจ สังคม และสิ่งแวดล้อม เพื่อให้ผู้เรียนที่จะเติบโตเป็นทุนมนุษย์ที่สำคัญกับการพัฒนาท้องถิ่นในภายภาคหน้า ส่วนร่วมในการรักษาสสมดุลของนิเวศวิทยาพื้นที่ให้เกิดการพัฒนาที่ยั่งยืน (Sustainable Development) โดยใช้แนวคิดการพัฒนาหลักสูตรของเชิงสรรค์สร้างองค์ความรู้ (Constructivist Paradigm)

วัตถุประสงค์

1. เพื่อทบทวนและวิเคราะห์สภาพแวดล้อมการทางกฎหมาย แผนงาน และนโยบาย และโครงการพัฒนาพื้นที่ระเบียงเศรษฐกิจภาคตะวันออก (Eastern Economic Corridor: EEC) ที่ส่งผลกระทบต่อการพัฒนาหลักสูตรวิชาสังคมศึกษาสำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย สายสามัญ
2. เพื่อให้ข้อเสนอการพัฒนาหลักสูตรวิชาสังคมศึกษาสำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย สายสามัญ สำหรับนักเรียนในพื้นที่โครงการพัฒนาพื้นที่ระเบียงเศรษฐกิจภาคตะวันออก (Eastern Economic Corridor: EEC) ในด้านตัวชี้วัดและเนื้อหาสาระแกนกลางที่เหมาะสม
3. เพื่อให้ข้อเสนอการพัฒนาหลักสูตรวิชาสังคมศึกษาสำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย สายสามัญ สำหรับนักเรียนในพื้นที่โครงการพัฒนาพื้นที่ระเบียงเศรษฐกิจภาคตะวันออก (Eastern Economic Corridor: EEC) ในด้านกระบวนการออกแบบการจัดการเรียนการสอนและการประเมินผลสัมฤทธิ์ที่สอดคล้องกับแนวคิดการพัฒนาหลักสูตรของเชิงสรรค์สร้างองค์ความรู้ (Constructivist Paradigm)

1. แนวคิด ทฤษฎี และวรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง

1.1 การพัฒนาเชิงพื้นที่โครงการพัฒนาพื้นที่ระเบียงเศรษฐกิจภาคตะวันออก (Eastern Economic Corridor: EEC)

รัฐบาลพลเอกประยุทธ์ จันทร์โอชา ได้วิเคราะห์ตำแหน่งเชิงยุทธศาสตร์ (Strategic Position) ของประเทศไทย ภายใต้บริบทของการยกระดับศักยภาพของประเทศไทยให้เป็นศูนย์กลางของประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน จังหวัดระยองได้รับการกำหนดให้เป็นพื้นที่โครงการพัฒนาระเบียงเศรษฐกิจภาคตะวันออก (Eastern Economic Corridor Development: EEC) ตามมติคณะรัฐมนตรีเมื่อวันที่ 28 มิถุนายน พ.ศ. 2559 ซึ่งเห็นชอบให้จัดทำแผนการดำเนินโครงการพัฒนาในพื้นที่จังหวัดชลบุรี ระยอง และฉะเชิงเทรา โดยมีเป้าหมายเพื่อต่อยอดการพัฒนาพื้นที่บริเวณชายฝั่งทะเลตะวันออก เพื่อให้เป็นพื้นที่เศรษฐกิจชั้นนำของเอเชีย รองรับอุตสาหกรรมเป้าหมาย

ของประเทศ เพื่อยกระดับขีดความสามารถในการแข่งขันของประเทศ (สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2559, หน้า 1-2)

หลักการพัฒนาพื้นที่ภาคตะวันออก เพื่อยกระดับสู่การเป็นพื้นที่เศรษฐกิจชั้นนำของเอเชีย มุ่งเน้นการพัฒนาเศรษฐกิจบนฐานของเทคโนโลยีและนวัตกรรม พร้อมไปกับการสร้างความสมดุลระหว่างการพัฒนาเศรษฐกิจ สังคม และสิ่งแวดล้อม กล่าวคือ เป็นการพัฒนาอุตสาหกรรมเป้าหมายที่ใช้เทคโนโลยีขั้นสูงที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อมและสอดคล้องกับศักยภาพของพื้นที่ พร้อมเร่งรัดการแก้ปัญหาสิ่งแวดล้อมในพื้นที่ให้เกิดผลในทางปฏิบัติ โดยส่งเสริมให้อุตสาหกรรมใช้เทคโนโลยีระดับสูงร่วมกับการวิจัยและพัฒนา การพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานการขนส่งเชื่อมโยงพื้นที่เศรษฐกิจที่มีศักยภาพรองรับกลุ่มอุตสาหกรรมเป้าหมายและเชื่อมโยงสู่ตลาดโลก การพัฒนาระบบสาธารณูปโภคและสาธารณูปการ โครงสร้างพื้นฐานและบริการทางสังคม และสิ่งแวดล้อมที่ได้มาตรฐานการให้สิทธิประโยชน์และการอำนวยความสะดวกเพื่อดึงดูดอุตสาหกรรมเป้าหมาย และการพัฒนาสภาพแวดล้อมเมืองสำคัญของจังหวัดให้เป็นเมืองน่าอยู่ เอื้อต่อการขยายตัวทางเศรษฐกิจและสังคมอย่างมีสมดุล โดยจังหวัดระยองได้รับการกำหนดให้เป็นเมืองสำคัญในพื้นที่ระเบียงเศรษฐกิจภาคตะวันออกในฐานะเมืองแห่งการศึกษาและวิทยาศาสตร์ เมืองนานาชาติที่มีธุรกิจทันสมัย

ด้านการพัฒนาทางเศรษฐกิจ ส่งเสริมการลงทุนและพัฒนาอุตสาหกรรม พบว่า รัฐบาลมุ่งเน้นการพัฒนาซูเปอร์คลัสเตอร์ จำแนกได้เป็น 2 กลุ่ม 10 อุตสาหกรรมเป้าหมาย เพื่อให้เป็นกลไกขับเคลื่อนเศรษฐกิจเพื่ออนาคต (New Engine of Growth) (สำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการลงทุน, 2560: 14-29) ประกอบด้วย *กลุ่มที่ 1 ยุทธศาสตร์การต่อยอดอุตสาหกรรมเดิม* แบ่งออกเป็น 5 อุตสาหกรรม (First S-Curve) ประกอบด้วย อุตสาหกรรมยานยนต์สมัยใหม่ (Next-Generation Automotive) อุตสาหกรรมอิเล็กทรอนิกส์อัจฉริยะ (Smart Electronics) อุตสาหกรรมท่องเที่ยวกลุ่มรายได้ดีและการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ (Affluent, Medical and Wellness Tourism) การเกษตรและเทคโนโลยีชีวภาพ (Agriculture and Biotechnology) และ อุตสาหกรรมแปรรูปอาหาร (Food for the Future) *กลุ่มที่ 2 ยุทธศาสตร์การเพิ่มเติม* 5 อุตสาหกรรมอนาคต (New S-Curve) ประกอบด้วย 1) อุตสาหกรรมหุ่นยนต์ เพื่อการอุตสาหกรรม (Robotics) อุตสาหกรรมการบินและโลจิสติกส์ (Aviation and Logistics) อุตสาหกรรมเชื้อเพลิงชีวภาพและเคมีชีวภาพ (Biofuels and Biochemical) อุตสาหกรรมดิจิทัล (Digital) อุตสาหกรรมการแพทย์ครบวงจร (Medical Hub) และอุตสาหกรรมแปรรูปอาหาร (Food for the Future)

ด้านการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานและสาธารณูปการ มีแผนงานพัฒนาพื้นที่ระเบียงเศรษฐกิจภาคตะวันออก กำหนดกรอบระยะเวลาดำเนินงานโดยแบ่งเป็น 3 ระยะ ในช่วง 15 ปี กล่าวคือ *ระยะแรก (พ.ศ. 2559 – 2560)* เร่งรัดโครงการด้านโครงสร้างพื้นฐานคมนาคมที่อยู่ระหว่างดำเนินการให้เป็นไปตามเป้าหมาย อาทิ ก่อสร้างถนนมอเตอร์เวย์ ท่าเทียบเรือชายฝั่ง และศูนย์การขนส่งตู้สินค้าทางรถไฟที่ท่าเรือแหลมฉบัง ขยายช่องทางจราจร ปรับปรุงระบบส่งและสถานีไฟฟ้า เพิ่มความจุอ่างเก็บน้ำ ก่อสร้างระบบผันน้ำ ปรับปรุงขยายประปา ระบบระบายน้ำ การจัดการขยะ เป็นต้น

ระยะกลาง (พ.ศ. 2561 – 2563) ครอบคลุมการพัฒนาท่าเรือแหลมฉบังระยะที่ 3 ท่าเรืออุตสาหกรรมมาบตาพุดระยะที่ 3 รถไฟความเร็วสูง (กรุงเทพฯ – ระยอง) รถไฟรางเบาพัทยา ท่าเรือเฟอร์รี่เชื่อมชายฝั่งทะเลอ่าวไทย โครงสร้างพื้นฐานและสิ่งอำนวยความสะดวกในสนามบินอู่ตะเภา ศูนย์ซ่อมอากาศยาน (MRO) ก่อสร้างขยาย

ถนนเชื่อมโยง/ทางเลียบเมือง ระบบท่อส่งน้ำ/ผันน้ำ ระบบบำบัดน้ำเสีย และวางผังเมืองรวมชุมชน โดยมีรูปแบบการลงทุนทั้งภาครัฐและให้เอกชนร่วมลงทุน

ระยะยาว (พ.ศ.2564 เป็นต้นไป) ครอบคลุมการพัฒนาสนามบินอู่ตะเภา ท่าเรือแหลมฉบังระยะที่ 3 และท่าเรือมาบตาพุดระยะที่ 3 ระบบราง และระบบน้ำ เป็นเครือข่ายเชื่อมโยงทั้งระบบไปยังภูมิภาคต่างๆ ทั้งในประเทศและต่างประเทศ (สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2559: 19)

ทิศทางการพัฒนาพื้นที่ระเบียงเศรษฐกิจภาคตะวันออกดังกล่าว เป็นไปตามกรอบการพัฒนาพื้นที่เศรษฐกิจบริเวณชายฝั่งทะเลตะวันออกภายใต้แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 12 ซึ่งมุ่งเน้นการพัฒนาพื้นที่พื้นที่บริเวณชายฝั่งทะเลตะวันออกให้เป็นฐานการผลิตอุตสาหกรรมหลักของประเทศที่ขยายตัวอย่างมีสมดุลมีประสิทธิภาพ สอดคล้องกับศักยภาพของพื้นที่ บนฐานการมีส่วนร่วมและได้รับการยอมรับจากชุมชน มีโครงสร้างพื้นฐานด้านการขนส่ง ระบบสาธารณูปโภคสาธารณูปการ บริการสังคม และการจัดการสิ่งแวดล้อมที่มีคุณภาพและทั่วถึง สามารถสนับสนุนการดำรงชีวิตและการประกอบอาชีพของประชาชน ควบคู่กับการพัฒนาภาคการผลิตต่างๆ ได้อย่างเกื้อกูลและยั่งยืน

ด้านการรักษาสมดุลระหว่างการพัฒนาเศรษฐกิจ สังคม และสิ่งแวดล้อม พบว่า หนึ่งในแนวทางการพัฒนาหลักคือการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานทางเศรษฐกิจ สังคม และสิ่งแวดล้อมที่ได้มาตรฐานเพื่อยกระดับคุณภาพชีวิตของประชาชน และรองรับการพัฒนาระเบียงเศรษฐกิจภาคตะวันออก ขยายขีดความสามารถของโครงสร้างพื้นฐานด้านการขนส่งทุกรูปแบบ ให้บูรณาการและเชื่อมโยงกันทั้งระบบ ได้แก่ ท่าอากาศยานทั้ง 3 แห่ง คือ สุวรรณภูมิ ดอนเมือง และอู่ตะเภา เชื่อมโยงการคมนาคมขนส่งทั้งทางบก ทางราง ทางเรือ และทางอากาศ เพื่อสนับสนุนการดำเนินกิจกรรมในพื้นที่ที่เพิ่มขึ้น และเชื่อมโยงสู่พื้นที่โดยรอบและตลาดโลก พัฒนาระบบสาธารณูปโภค สาธารณูปการ โครงข่ายน้ำ (น้ำดิบ น้ำประปา) ระบบไฟฟ้า เทคโนโลยีสารสนเทศ การจัดการสิ่งแวดล้อมโดยเฉพาะขยะ น้ำเสีย และปรับปรุงคุณภาพการศึกษาด้านอาชีวศึกษา วิศวกรรมและเทคโนโลยี เพื่อผลิตบุคลากรเฉพาะทางให้สอดคล้องกับความต้องการของกิจกรรมทางเศรษฐกิจในพื้นที่อย่างเหมาะสม และยกระดับบริการสาธารณสุขทั้งในเชิงปริมาณและคุณภาพ (สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2560, หน้า 181)

1.2 สภาพแวดล้อมทางกฎหมาย นโยบาย และยุทธศาสตร์

สภาพแวดล้อมทางกฎหมาย นโยบาย และยุทธศาสตร์ เป็นสิ่งที่ส่งผลโดยตรงต่อการจัดการศึกษาและความคาดหวังในตัวผู้เรียน ซึ่งเป็นเป้าหมายในการจัดการศึกษา และนำมาสู่แนวทางการพัฒนาตัวชี้วัดและเนื้อหาสาระแกนหลักเพิ่มเติมที่เหมาะสมกับนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายในพื้นที่ระเบียงเศรษฐกิจภาคตะวันออก ภายใต้การวิเคราะห์ผ่านมุมมองพัฒนาหลักสูตรของเชิงสรรค์สร้างองค์ความรู้ (Constructivist Paradigm) ในที่นี้ ผู้เขียนวิเคราะห์สภาพแวดล้อมดังกล่าว ประกอบด้วย รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2560 พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542 ทิศทางการพัฒนาภาคตะวันออกในช่วงแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 12 (พ.ศ.2560 - 2564) และ แผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2560-2579 ดังนี้

(1) **รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ.2560** กำหนดหน้าที่ของรัฐเกี่ยวกับการจัดการศึกษาไว้ มาตรา 54 วรรค 2 บัญญัติว่า “การศึกษาทั้งปวงต้องมุ่งพัฒนาผู้เรียนให้เป็นคนดี มีวินัย ภูมิใจในชาติ สามารถเชี่ยวชาญได้ตามความถนัดของตน และมีความรับผิดชอบต่อครอบครัว ชุมชน สังคม และประเทศชาติ” ซึ่งสะท้อนถึงแนวทาง

การกำหนดและพัฒนาหลักสูตรและการจัดการเรียนการสอนสำหรับเด็กและเยาวชนขณะเดียวกันได้กำหนดแนวนโยบายพื้นฐานแห่งรัฐ มาตรา 69 บัญญัติว่า “รัฐพึงจัดให้มีและส่งเสริมการวิจัยและพัฒนาวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยีและศิลปวิทยาการแขนงต่างๆ ให้เกิดความรู้ การพัฒนาและนวัตกรรม เพื่อความเข้มแข็งของสังคมและเสริมสร้างความสามารถของคนในชาติ” อันเป็นหลักการที่สะท้อนถึงเจตนารมณ์ว่าการพัฒนาการศึกษาให้มีความสำคัญกับการพัฒนาฐานการวิจัยและพัฒนานวัตกรรมมากขึ้น รวมทั้งการพัฒนาทุนมนุษย์ต้องควบคู่ไปกับการความเข้มแข็งของสังคมด้วย ในทำนองเดียวกับมาตรา 71 วรรค 2 ที่บัญญัติว่า “รัฐพึงส่งเสริมและพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ให้เป็นพลเมืองที่ดี มีคุณภาพและความสามารถสูงขึ้น” ดังนั้น ในภาพรวมเจตนารมณ์ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ.2560 มุ่งเน้นการพัฒนาและให้การศึกษาเพื่อให้เด็กและเยาวชน มีความรู้ความสามารถทางวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยี และนวัตกรรม ควบคู่ไปกับการพัฒนาคุณลักษณะการเป็นพลเมืองที่ดี (Good Citizen) และมีความรับผิดชอบต่อสังคม

(2) พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542 ได้วางหลักการสำคัญในการจัดการศึกษาของประเทศไว้ในมาตรา 6 ความว่า “การจัดการศึกษาต้องเป็นไปเพื่อพัฒนาคนไทย ให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ ทั้งร่างกาย จิตใจ สติปัญญา ความรู้ และคุณธรรม มีจริยธรรม และวัฒนธรรมในการดำรงชีวิต สามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข” ขณะเดียวกันในมาตรา 7 ได้วางหลักการสำคัญ คือ การจัดการศึกษาต้องสร้างคุณลักษณะสำคัญ คือ รู้จักสิทธิ หน้าที่ เสรีภาพ ความเสมอภาค คัดดีศรีความเป็นมนุษย์ รู้จักรักษาประโยชน์ของตนเอง และส่วนร่วม การจัดการศึกษาต้องส่งเสริมศิลปะ วัฒนธรรม ภูมิปัญญาท้องถิ่นและของชาติ แต่มีความรู้เป็นสากล มีสำนึกและสามารถปกป้องอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม มีความสามารถในการประกอบอาชีพ มีความคิดสร้างสรรค์ และเรียนรู้ด้วยตนเอง เป็นต้น

ด้านการจัดการศึกษานั้น มุ่งเน้นหลักการสำคัญ 3 ประการ ได้แก่ การศึกษาตลอดชีวิต ให้สังคมมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา และการพัฒนาเนื้อหาสาระและกระบวนการเรียนรู้ที่ต่อเนื่อง ที่น่าสนใจอย่างยิ่ง คือ การกำหนดแนวทางจัดระบบ โครงสร้าง และกระบวนการจัดการศึกษาที่ต้องมุ่งเน้นเอกภาพทางนโยบายแต่มีความหลากหลายในทางปฏิบัติ กระจายอำนาจการศึกษาไปสู่เขตพื้นที่การศึกษา สถานศึกษา และองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น มีการกำหนดมาตรฐานการศึกษาและประกันคุณภาพการศึกษา ส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพครูอย่างต่อเนื่อง รวมทั้งระดมทรัพยากรจากแหล่งต่างๆ เพื่อนำมาใช้ในการจัดการศึกษา และการจัดการศึกษาที่ต้องมุ่งเน้นการมีส่วนร่วมของบุคคล ครอบครัว ชุมชน องค์กรชุมชน องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ภาคธุรกิจเอกชน องค์กรวิชาชีพ สถาบันศาสนา สถานประกอบการ และสถาบันอื่นๆ ของสังคม (พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542, มาตรา 8-9)

(3) ทิศทางการพัฒนาภาคตะวันออกในช่วงแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 12 (พ.ศ.2560 - 2564) เพื่อกระจายความเจริญและโอกาสทางเศรษฐกิจไปสู่ภูมิภาคอย่างทั่วถึงมากขึ้น พัฒนาพื้นที่เศรษฐกิจใหม่ให้สนับสนุนการเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขันและการพัฒนาในพื้นที่อย่างยั่งยืน พัฒนาเมืองศูนย์กลางของจังหวัดเป็นเมืองน่าอยู่สำหรับคนทุกกลุ่มในสังคม มีความปลอดภัย การจัดการสิ่งแวดล้อม เมืองมีมาตรฐาน บริการสาธารณะมีคุณภาพ และมีระบบขนส่งสาธารณะในเขตเมืองอย่างทั่วถึง รวมถึงฟื้นฟูทรัพยากรธรรมชาติสิ่งแวดล้อม และสร้างความสมดุลของระบบนิเวศยุทธศาสตร์การพัฒนา ประกอบด้วย (1) พัฒนาพื้นที่ระเบียงเศรษฐกิจพิเศษภาคตะวันออกให้เป็นเขตเศรษฐกิจพิเศษที่ดีและทันสมัยที่สุดในภูมิภาคอาเซียน (2) พัฒนาภาคตะวันออกให้เป็นแหล่งผลิตอาหารที่มีคุณภาพ และได้มาตรฐานสากล (3) พัฒนาพื้นที่เศรษฐกิจชายแดนให้เป็น

ประตูละครธุรกิจเชื่อมโยงกับประเทศเพื่อนบ้านให้เจริญเติบโตอย่างยั่งยืน พัฒนาพื้นที่เศรษฐกิจพิเศษชายแดนและพื้นที่เศรษฐกิจชายแดน ให้เป็นศูนย์กลางการค้า การท่องเที่ยว และการลงทุน (4) เร่งแก้ไขปัญหาระบบสาธารณสุขที่มีความวิกฤติและจัดระบบ การบริหารจัดการมลพิษให้มีประสิทธิภาพ

(4) แผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2560-2579 แนวคิดการจัดการศึกษา (Conceptual Design) ตามแผนการศึกษาแห่งชาติ ยึดหลักสำคัญในการจัดการศึกษา ประกอบด้วย หลักการจัดการศึกษาเพื่อปวงชน (Education for All) หลักการจัดการศึกษาเพื่อความเท่าเทียมและทั่วถึง (Inclusive Education) หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง (Sufficiency Economy) และหลักการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วนของสังคม (All for Education) อีกทั้งยึดตามเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน (Sustainable Development Goals: SDGs 2030) ประเด็นภายในประเทศ (Local Issues) อาทิ คุณภาพของคนทุกช่วงวัย การเปลี่ยนแปลงโครงสร้างประชากรของประเทศ ความเหลื่อมล้ำของการกระจายรายได้ และวิกฤตด้านสิ่งแวดล้อม วิสัยทัศน์ (Vision) คือ “คนไทยทุกคนได้รับการศึกษาและเรียนรู้ตลอดชีวิตอย่างมีคุณภาพ ดำรงชีวิตอย่างเป็นสุข สอดคล้องกับหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง และการเปลี่ยนแปลงของโลกศตวรรษที่ 21”

มีวัตถุประสงค์ในการจัดการศึกษา 1 ประการ คือ 1) เพื่อพัฒนาระบบและกระบวนการจัดการศึกษาที่มีคุณภาพและมีประสิทธิภาพ 2) เพื่อพัฒนาคนไทยให้เป็นพลเมืองดี มีคุณลักษณะทักษะและสมรรถนะที่สอดคล้องกับบทบาทหน้าที่ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ และยุทธศาสตร์ชาติ 3) เพื่อพัฒนาสังคมไทยให้เป็นสังคมแห่งการเรียนรู้ และคุณธรรม จริยธรรม รู้รักสามัคคี และร่วมมือผนึกกำลังมุ่งสู่การพัฒนาประเทศอย่างยั่งยืน ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง และ 4) เพื่อนำประเทศไทยก้าวข้ามกับดักประเทศที่มีรายได้ปานกลาง และความเหลื่อมล้ำภายในประเทศลดลง

เป้าหมายด้านผู้เรียน (Learner Aspirations) โดยมุ่งพัฒนาผู้เรียนทุกคนให้มีคุณลักษณะและทักษะการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 (3Rs8Cs) ประกอบด้วย ทักษะและคุณลักษณะ 3Rs ได้แก่ การอ่านออก (Reading) การเขียนได้ (Writing) และการคิดเลขเป็น (Arithmetics) 8Cs ได้แก่ ทักษะด้านการคิดอย่างมีวิจารณญาณ และทักษะในการแก้ปัญหา (Critical Thinking and Problem Solving) ทักษะด้านการสร้างสรรค์และนวัตกรรม (Creativity and Innovation) ทักษะด้านความเข้าใจต่างวัฒนธรรม ต่างกระบวนทัศน์ (Cross – cultural Understanding) ทักษะด้านความร่วมมือ การทำงานเป็นทีม และภาวะผู้นำ (Collaboration, Teamwork and Leadership) ทักษะด้านการสื่อสาร สารสนเทศ และการรู้เท่าทันสื่อ (Communications, Information and Media Literacy) ทักษะด้านคอมพิวเตอร์ และเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร (Computing and ICT Literacy) ทักษะอาชีพ และทักษะการเรียนรู้ (Career and Learning Skills) และความมีเมตตา กรุณา มีวินัย คุณธรรม จริยธรรม (Compassion) นอกจากนี้ คุณลักษณะที่สำคัญอีกประการหนึ่งที่มีความจำเป็นอย่างยิ่งสำหรับคนรุ่นใหม่ คือ ความสามารถในการบริหารจัดการอารมณ์ (Emotional self-regulation) เพื่อให้ผู้เรียนมีความพร้อมรับมือกับสถานการณ์การเปลี่ยนแปลงของโลกที่อ่อนไหวและรวดเร็วมากยิ่งขึ้น รวมทั้งมีความยืดหยุ่นและผ่อนคลายทางอารมณ์ เมื่อเผชิญกับแรงกดดันทางจิตใจ อันเกิดขึ้นได้จากหลายสาเหตุในสภาพปัจจุบัน (Cole, Michel, Teti: 1994, pp.73-100).

ยุทธศาสตร์การขับเคลื่อนแผนการศึกษา ประกอบด้วย (1) การจัดการศึกษาเพื่อความมั่นคงของสังคมและประเทศชาติ (2) การผลิตและพัฒนากำลังคน การวิจัย และนวัตกรรม เพื่อสร้างขีดความสามารถในการ

แข่งขันของประเทศ (3) การพัฒนาศักยภาพคนทุกช่วงวัย และการสร้างสังคมแห่งการเรียนรู้ (4) การสร้างโอกาสความเสมอภาค และความเท่าเทียมทางการศึกษา (5) การจัดการศึกษา เพื่อสร้างเสริมคุณภาพชีวิตที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม (6) การพัฒนาประสิทธิภาพของระบบบริหารจัดการศึกษา โดยประเด็นสำคัญที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาหลักสูตรสังคมศึกษาสำหรับนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย ในพื้นที่ระยองเศรษฐกิจภาคตะวันออก ได้แก่ ประเด็นยุทธศาสตร์ที่ 5 ซึ่งมีเป้าหมายสำคัญ ได้แก่ คนทุกช่วงวัย มีจิตสำนึกรักษ์สิ่งแวดล้อม มีคุณธรรม จริยธรรม และนำแนวคิดตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงสู่การปฏิบัติ หลักสูตร แหล่งเรียนรู้ และสื่อการเรียนรู้ที่ส่งเสริมคุณภาพชีวิตที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม คุณธรรม จริยธรรม และการนำแนวคิดตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงสู่การปฏิบัติ และการวิจัยเพื่อพัฒนาองค์ความรู้และนวัตกรรมด้านการสร้างเสริมคุณภาพชีวิตที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม และประเด็นยุทธศาสตร์ที่ 6 ที่มีเป้าหมายสำคัญประการหนึ่ง คือ การระดมทุกภาคส่วนของสังคมมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาที่ตอบสนองความต้องการของประชาชนและพื้นที่ มีตัวชี้วัดที่สำคัญ เช่น จำนวนองค์กร สมาคม มูลนิธิ หรือหน่วยงานอื่นที่เข้ามาจัดการศึกษาหรือร่วมมือกับสถานศึกษา ทั้งของรัฐ เอกชน และองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเพิ่มขึ้น และสัดส่วนการมีส่วนร่วมสนับสนุนการศึกษาของภาคเอกชน ภาคประชาชน และภาคีเครือข่าย เมื่อเทียบกับรัฐ จำแนกตามระดับการศึกษาสูงขึ้น เป็นต้น (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2560, หน้า 1-17)

1.3 แนวคิดการพัฒนาหลักสูตรของเชิงสรรค์สร้างองค์ความรู้ (Constructivist Paradigm)

แนวคิดการพัฒนาหลักสูตรของเชิงสรรค์สร้างองค์ความรู้ (Constructivist Paradigm) หรือการสร้างองค์ความรู้ใหม่โดยตัวผู้เรียน เนื่องจากเป็นแนวคิดที่มีพื้นฐานจากสาขาวิชาจิตวิทยา ปรัชญา และมานุษยวิทยา โดยเฉพาะจิตวิทยาทางปัญญา (Cognitive Psychology) ทั้งนี้ แนวคิดนี้เชื่อว่า การพัฒนาตนเองของปัจเจกบุคคลนั้น มีอิทธิพลจากบริบทแวดล้อมทางสังคม สิ่งแวดล้อม และปฏิสัมพันธ์ทางสังคม ส่งผลต่อวิธีการแสดงหาความรู้ในการเล่าเรียน อาทิ การพัฒนาภาษาถือเป็นการเรียนรู้จากบุคคลรอบข้างและการสื่อสารในสถาบันหนึ่งๆ พัฒนาการด้านสติปัญญาของมนุษย์เป็นการเชื่อมโยงความรู้จากสังคมมาสู่ตัวบุคคล ดังนั้น การเรียนรู้จึงเป็นกิจกรรมทางสังคมรูปแบบหนึ่งที่ผู้เรียนสามารถสร้างองค์ความรู้ มีความเข้าใจตนเอง ขณะที่ผู้สอนทำหน้าที่เป็นผู้อำนวยความสะดวกให้ และมีการจัดสภาพแวดล้อมที่มีความหมายและสามารถนำความรู้ดังกล่าวออกไปประยุกต์ใช้ได้จริง (Vadeboncoeur, 1997, p. 27 ทิพย์ทรา สุดแก้ว, 2554, หน้า 88) ทั้งนี้ ในการจัดการเรียนรู้ต้องมีการกำหนดเป้าหมายที่คาดหวังของผู้เรียนก่อนเสมอ

คุณลักษณะสำคัญของกระบวนการเรียนรู้ตามแนวคิด Constructivist Paradigm มองว่า การสร้างองค์ความรู้ต้องคำนึงถึงองค์ประกอบที่สำคัญ 3 ประการ ประการแรก ความรู้เดิมหรือโครงสร้างความรู้เดิมที่มีอยู่ ประการที่สอง ความรู้ใหม่ จะประกอบด้วย ข้อมูล ข้อเท็จจริง อารมณ์ความรู้สึก ประสบการณ์ใหม่ของบุคคลที่รับเข้ามา และประการสุดท้าย กระบวนการทางสติปัญญาหรือทักษะที่ใช้ในการทำความเข้าใจองค์ความรู้ที่รับเข้ามาและความสามารถในการเชื่อมโยงและปรับใช้องค์ความรู้เดิมเข้ากับความรู้ใหม่ (Henderson, 1996: 6-7 อ้างใน ทิพย์ทรา สุดแก้ว, 2554, หน้า 89-90)

ขณะที่หลักการสำคัญของ Constructivist Paradigm มีอยู่ด้วยกัน 10 ประการ สรุปได้ดังนี้ (1) มุ่งเน้นการสร้างมโนทัศน์และความเข้าใจอย่างลึกซึ้ง ไม่ใช่เพียงแค่พฤติกรรมหรือทักษะ (2) มุ่งเน้นให้ผู้เรียนเป็นผู้ลงมือกระทำหรือปฏิบัติเพื่อสร้างองค์ความรู้ (3) ผู้สอนเปิดโอกาสให้ผู้เรียนแก้ปัญหาด้วยตนเอง (4) ให้ผู้เรียนได้มีภาพสะท้อนคิด

ในเนื้อหาสาระการเรียนการสอน (5) เน้นการใช้กระบวนการกลุ่มและความร่วมมือในการทดสอบความเข้าใจและขยายประเด็นต่างๆ (6) ผู้สอนต้องเชื่อมโยงความรู้และประสบการณ์ กับข้อมูลและความรู้ใหม่ โดยมีการสรุป ทบทวน และเชื่อมโยงมโนทัศน์และจุดสำคัญเพื่อสร้างองค์ความรู้หรือบทเรียน (7) เปิดโอกาสให้ผู้เรียนศึกษาสถานการณ์ เพื่อสร้างความเข้าใจมโนทัศน์โดยอาศัยความรู้เดิม (8) ผู้สอนท้าทายให้ผู้เรียนคิดด้วยกรอบแนวคิดที่แตกต่างออกไปจากเดิม (9) จัดสภาพแวดล้อมการเรียนการสอนในลักษณะสร้างทางเลือก (Alternative) ลดความกดดันส่งเสริมกระบวนการเรียนรู้จากการสังเกต สำรวจ เพื่อให้ผู้เรียนมองเห็นสภาพปัญหา และ (10) จัดบริหารการเรียนรู้ให้ความอิสระแก่ผู้เรียน ขณะที่ผู้สอนทำหน้าที่เป็นผู้อำนวยความสะดวกและผู้สนับสนุนกระตุนการเรียนรู้ และคอยชี้แนะหรือเสริมสร้างความรู้อย่างไม่สมบูรณ์ให้ดียิ่งขึ้น (Wallker, 2002 อ้างใน ทิฐิภัทรา สุดแก้ว, 2554, หน้า 88-89)

คุณลักษณะและพฤติกรรมที่คาดหวังจากกระบวนการเรียนรู้ด้วยตนเอง จากกระบวนการจัดการเรียนการสอน ภายใต้มุมมองแบบ Constructivist Paradigm ต้องมาจากทั้ง “ตัวผู้เรียน” และ “ครูผู้สอน” ประกอบเข้าด้วยกัน โดยในส่วนของผู้เรียนต้องนำไปสู่ความเข้าใจถึงความแตกต่างของบุคคลในด้านความคิดและทักษะที่จำเป็นในการเรียนรู้ ได้แก่ (1) ความแตกต่างระหว่างการเรียน โดยมีครูเป็นผู้นำและการเรียนรู้ด้วยตนเอง (2) ผู้เรียนมีความเป็นตัวของตัวเองและสามารถควบคุมและนำตนเองได้ (3) ผู้เรียนสามารถสร้างสัมพันธ์อันดีกับผู้อื่นหรือเพื่อน เพื่อวางแผนและช่วยเหลือเติมเต็มซึ่งกันและกัน (4) ผู้เรียนมีความสามารถในการวิเคราะห์ความต้องการการเรียนรู้ ภายใต้การสนับสนุนจากผู้ที่เกี่ยวข้อง (5) มีความสามารถในการผู้เรียนสามารถกำหนดจุดมุ่งหมายและประเมินผลสำเร็จจากการเรียนรู้ด้วยตนเอง (6) ผู้เรียนมีความสามารถในการเชื่อมความสัมพันธ์กับครูผู้สอน เพื่อขอความช่วยเหลือและคำปรึกษาแนะนำได้ (7) ผู้เรียนสามารถระบุและแสวงหาบุคคล และแหล่งวิทยาการที่เหมาะสมและสอดคล้องกับจุดประสงค์การเรียนรู้ตามที่ตนเองกำหนดได้ (8) ผู้เรียนสามารถเลือกแผนการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพ โดยใช้ประโยชน์จากแหล่งวิทยาการต่างๆ ได้เป็นอย่างดี และ (9) ผู้เรียนสามารถเก็บรวบรวมข้อมูล วิเคราะห์ สังเคราะห์ หอ่องค์ความรู้ และนำไปใช้ได้อย่างเหมาะสม (Knowles, 1975)

สำหรับครูผู้สอน มีบทบาทหลักในฐานะ “ผู้อำนวยความสะดวก (Facilitator)” ซึ่งมีหน้าที่และคุณลักษณะสำคัญ ประกอบด้วย (1) ทำหน้าที่จัดหาข้อมูลในสำหรับแต่ละหัวข้อของการเรียนในการบรรยายและใช้เทคนิคการเรียนการสอนต่างๆ ตามความเหมาะสม (2) ประสานจัดหาแหล่งความรู้ให้แก่ผู้เรียน ตามความแตกต่างแต่ละคนหรือแต่ละกลุ่มเล็กๆ ตามที่กำหนด (3) ผู้สอนมีหน้าที่ช่วยผู้เรียนประเมินความต้องการและความรู้ตามเนื้อหาผู้เรียน (4) ประเมินการเรียนรู้ของผู้เรียนแต่ละคน (5) จัดหาแหล่งข้อมูลที่เชื่อถือได้ ในการจัดการเรียนแต่ละเรื่องที่ได้กำหนดโดยการประเมินตามที่ต้องการ (6) สามารถสร้างแหล่งข้อมูลสื่อและต้นแบบที่เกี่ยวข้องกับหัวข้อและเนื้อหาที่มีความหลากหลาย (7) จัดการให้มีการติดต่อกับบุคคลต่างๆ ที่มีความเชี่ยวชาญเฉพาะเรื่อง และจัดทำแนวทางให้ผู้เรียนได้มีประสบการณ์ส่วนตัวหรือเป็นกลุ่ม (8) ผู้สอนเป็นผู้กระตุ้นเกิดปฏิสัมพันธ์กับกลุ่มเรียน (9) ช่วยผู้เรียนพัฒนาทัศนคติให้เกิดการเรียนรู้แบบพึ่งตนเอง (10) เป็นผู้สนับสนุนให้มีการอธิบาย ให้ตอบคำถาม ให้มีกิจกรรมกลุ่มเล็กเพื่อกระตุ้นความสนใจในการเรียนรู้ (11) พัฒนาให้ผู้เรียนให้เกิดทัศนคติในแง่บวก (12) จัดกระบวนการเรียนรู้ให้มีการประเมินความต้องการและมีการประเมินผลอย่างต่อเนื่องให้ทำหน้าที่เป็นผู้ประเมินผลการเรียนรู้ของผู้เรียนทั้งในห้องเรียนและเมื่อจบในแต่ละบทเรียน (Hiematra, 1994)

ด้านการประเมินผลสัมฤทธิ์การเรียนรู้ด้วยตนเอง ประกอบด้วย การประเมินคุณลักษณะของผู้เรียนทั้งในระหว่างกระบวนการเรียนรู้ และผลลัพธ์ที่เกิดจากการเรียนรู้ ประกอบด้วย (1) การเปิดโอกาสการเรียนรู้และ

ความสนใจใฝ่รู้ของตัวผู้เรียน (2) มีมีโนทัศน์ของตนเองในการเป็นผู้เรียนที่มีประสิทธิภาพ ได้แก่ การแบ่งเวลา มีระเบียบวินัย รู้ว่าตนเองต้องการอะไร และแสวงหาความรู้ทุกอย่างที่จำเป็นจะต้อง (3) มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์และมีอิสระในการเรียนรู้ ได้แก่ ความสามารถในการตั้งคำถามและแสวงหาคำตอบได้อย่างเหมาะสม มีส่วนร่วมในการกำหนดประสบการณ์ความรู้ มีความมั่นใจในความสามารถทำงานด้วยตนเอง รักการเรียนรู้ รู้แหล่งทรัพยากรข้อมูล และสามารถพัฒนาตนเองแสวงหาความรู้ใหม่ๆ ได้ (4) การยอมรับในสิ่งที่เกิดขึ้นจากการเรียนรู้ของตนเอง ได้แก่ สามารถประเมินระดับความรู้ของตนเองได้ รู้ว่าตนเองเป็นใครและกำลังทำอะไร ชอบที่จะมีประสบการณ์จัดประสบการณ์เรียนรู้ด้วยตนเอง และตัดสินใจในการเรียนเพื่อพัฒนาการเรียนรู้ด้วยตนเองได้ (5) รักในการเรียนรู้ ได้แก่ ความเอาใจใส่ในการเรียน มีความสุขกับการแสวงหาความรู้ เห็นความสำคัญของการเรียนรู้ และเห็นว่าคะแนนสอบไม่ใช่เรื่องสำคัญเท่ากับความเข้าใจเนื้อหาและความสามารถนำความรู้ไปใช้ (6) ความคิดสร้างสรรค์ ได้แก่ มีความคิดที่หลากหลายในการเรียนและแก้ปัญหา คิดแตกต่างจากผู้อื่น ชอบสำรวจปัญหาต่างๆ โดยใช้วิธีที่หลากหลาย (7) การมองอนาคตในแง่ดี ได้แก่ ยอมรับในความผิดพลาดของตนเองและแก้ไขข้อผิดพลาดเพื่อตอบคำถามได้ ยอมรับฟังความคิดเห็นของผู้อื่นและนำมาแก้ไขความผิดพลาดของตนเอง เชื่อว่าความคิดของตนเองมาปฏิบัติให้เกิดผลได้ ทำความเข้าใจสิ่งที่เรียนรู้ได้ และ (8) ความสามารถในการใช้ทักษะการศึกษาขั้นพื้นฐาน และทักษะการแก้ปัญหา ได้แก่ ทักษะการอ่าน การเขียน การฟัง และการจำ รู้จักแสวงหาแหล่งข้อมูล เลือกใช้ทรัพยากรได้อย่างเหมาะสม แก้ปัญหาด้วยหลักทางวิทยาศาสตร์ และมีความสนุกในการแก้ปัญหาและคิดว่าเป็นความท้าทายความสามารถ (Guglielmino, 1997 อ้างใน ทิฏฐิภัทร สดแก้ว, 2554, หน้า 88-92)

1.4 หลักสูตรสังคมศึกษาของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายในปัจจุบัน

หลักสูตรการเรียนการสอนในวิชาสังคมศึกษาของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายในปัจจุบัน เป็นส่วนหนึ่งของหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 และมาตรฐานการเรียนรู้และตัวชี้วัดฯ (ฉบับปรับปรุง พ.ศ.2560) กำหนดคุณภาพของผู้เรียนที่คาดหวังไว้อย่างชัดเจน 5 ประการ ประกอบด้วย *ประการแรก* ได้เรียนรู้และศึกษาความเป็นไปของโลกอย่างกว้างขวางและลึกซึ้งยิ่งขึ้น *ประการที่สอง* ได้รับการส่งเสริมสนับสนุนให้พัฒนาตนเองเป็นพลเมืองที่ดี มีคุณธรรม จริยธรรม ปฏิบัติตามหลักธรรมของศาสนาที่ตนนับถือ รวมทั้งมีค่านิยมอันพึงประสงค์ สามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นและอยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุข รวมทั้งมีศักยภาพเพื่อการศึกษาต่อในชั้นสูงตามความประสงค์ได้ *ประการที่สาม* ได้เรียนรู้เรื่องภูมิปัญญาไทย ความภูมิใจในความเป็นไทย ประวัติศาสตร์ของชาติไทยยึดมั่นในวิถีชีวิต และการปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข *ประการที่สี่* ได้รับการส่งเสริมให้มินิสัยที่ดีในการบริโภค เลือกและตัดสินใจบริโภคได้อย่างเหมาะสมมีจิตสำนึก และมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ ประเพณีวัฒนธรรมไทย และสิ่งแวดล้อม มีความรักท้องถิ่นและประเทศชาติ มุ่งทำประโยชน์ และสร้างสิ่งที่ดีงามให้กับสังคม และ *ประการที่ห้า* เป็นผู้มีความรู้ความสามารถในการจัดการเรียนรู้ของตนเอง ขึ้นตนเองได้ และสามารถแสวงหาความรู้จากแหล่งการเรียนรู้ต่างๆ ในสังคมได้ตลอดชีวิต (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2551, หน้า 4-5)

นอกจากนี้ หลักสูตรการเรียนการสอนในวิชาสังคมศึกษาของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย เป็นส่วนหนึ่งของกลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม ซึ่งประกอบไปด้วยสาขาวิชาต่างๆ 5 สาขาวิชา ได้แก่ (1) ศาสนา ศีลธรรม และจริยธรรม (2) หน้าที่พลเมือง วัฒนธรรม และการดำเนินชีวิต (3) เศรษฐศาสตร์

(4) ประวัติศาสตร์ และ (5) ภูมิศาสตร์ เมื่อพิจารณาถึงการประเมินผลและตัวชี้วัดการเรียนรู้ในกลุ่มสาระสังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม ของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย (ม.4-6) พบว่า มีความเกี่ยวข้องกับโครงการพัฒนาระเบียงเศรษฐกิจภาคตะวันออก (Eastern Economic Corridor: EEC) จำนวน 4 สาระการเรียนรู้ด้วยกัน ได้แก่ สาระที่ 2 หน้าที่พลเมือง วัฒนธรรม และการดำเนินชีวิตในสังคม สาระที่ 3 เศรษฐศาสตร์ สาระที่ 4 ประวัติศาสตร์ และสาระที่ 5 ภูมิศาสตร์ โดยมีตัวชี้วัดที่สำคัญ ดังนี้

ตารางที่ 1 มาตรฐานตัวชี้วัด และตัวชี้วัด ในกลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม
สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4-6 ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ.2551

มาตรฐานตัวชี้วัด	ตัวชี้วัด
สาระที่ 2 หน้าที่พลเมือง วัฒนธรรม และการดำเนินชีวิตในสังคม	
มาตรฐาน ส 2.1 เข้าใจและปฏิบัติตนตามหน้าที่ของการเป็นพลเมืองดี มีค่านิยมที่ดีงามและธำรงรักษาประเพณีและวัฒนธรรมไทย ดำรงชีวิตอยู่ร่วมกันในสังคมไทยและสังคมโลกอย่างสันติสุข	1. วิเคราะห์และปฏิบัติตนตามกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับตนเอง ครอบครัว ชุมชน ประเทศชาติ และสังคมโลก 2. วิเคราะห์ความสำคัญของโครงสร้างทางสังคม การขัดเกลาทางสังคม และการเปลี่ยนแปลงทางสังคม 3. ปฏิบัติตนและมีส่วนสนับสนุนให้ผู้อื่นประพฤติปฏิบัติเพื่อเป็นพลเมืองดีของประเทศชาติ และสังคมโลก 4. ประเมินสถานการณ์สิทธิมนุษยชนในประเทศไทย และเสนอแนวทางพัฒนา 5. วิเคราะห์ความจำเป็นที่ต้องมีการปรับปรุงเปลี่ยนแปลง และอนุรักษ์วัฒนธรรมไทยและเลือกรับวัฒนธรรมสากล
มาตรฐาน ส 2.2 เข้าใจระบบการเมืองการปกครองในสังคมปัจจุบัน	1. ยึดมั่น ศรัทธาและธำรงรักษาไว้ซึ่งการปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข 2. สามารถวิเคราะห์ปัญหาการเมืองจากแหล่งข้อมูลต่างๆ และเสนอแนวทางแก้ไขนำไปสู่ความเข้าใจ 3. การประสานประโยชน์ร่วมกันระหว่างประเทศ 4. วิเคราะห์ความสำคัญและความจำเป็นต้องธำรงรักษาการปกครองตามระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข 5. เสนอแนวทางและมีส่วนร่วมในการตรวจสอบการใช้อำนาจอรัฐ

ตารางที่ 1 มาตรฐานตัวชี้วัด และตัวชี้วัด ในกลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม
สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4-6 ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ.2551 (ต่อ)

มาตรฐานตัวชี้วัด	ตัวชี้วัด
สาระที่ 3 เศรษฐศาสตร์	
มาตรฐาน ส 3.1 เข้าใจและสามารถบริหารจัดการทรัพยากรในการผลิตและการบริโภค การใช้ทรัพยากรที่มีอยู่จำกัดได้อย่างมีประสิทธิภาพและคุ้มค่า รวมทั้งเข้าใจหลักการของเศรษฐกิจพอเพียงเพื่อการดำรงชีวิตอย่างมีดุลยภาพ	1. อธิบายการกำหนดราคาและค่าจ้างในระบบเศรษฐกิจ 2. ตระหนักถึงความสำคัญของปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงที่มีต่อเศรษฐกิจสังคมของประเทศ 3. ตระหนักถึงความสำคัญของระบบสหกรณ์ในการพัฒนาเศรษฐกิจในระดับชุมชนและประเทศ 4. วิเคราะห์ปัญหาทางเศรษฐกิจในชุมชนและเสนอแนวทางแก้ไข
มาตรฐาน ส 3.2 เข้าใจระบบและสถาบันทางเศรษฐกิจต่างๆ ความสัมพันธ์ทางเศรษฐกิจและความจำเป็นของการร่วมมือกันทางเศรษฐกิจในสังคมโลก	1. อธิบายบทบาทของรัฐบาลด้านนโยบายการเงิน การคลังในการพัฒนาเศรษฐกิจของประเทศ 2. วิเคราะห์ผลกระทบของการเปิดเสรีทางเศรษฐกิจในยุคโลกาภิวัตน์ที่มีผลต่อสังคมไทย 3. วิเคราะห์ผลดี ผลเสียของความร่วมมือทางเศรษฐกิจระหว่างประเทศในรูปแบบต่าง ๆ
สาระที่ 4 ประวัติศาสตร์	
มาตรฐาน ส 4.1 เข้าใจความหมาย ความสำคัญของเวลาและยุคสมัยทางประวัติศาสตร์ สามารถใช้วิธีการทางประวัติศาสตร์มาวิเคราะห์เหตุการณ์ต่างๆ อย่างเป็นระบบ	1. ตระหนักถึงความสำคัญของเวลาและยุคสมัยทางประวัติศาสตร์ที่แสดงถึงการเปลี่ยนแปลงของมนุษยชาติ 2. สร้างองค์ความรู้ใหม่ทางประวัติศาสตร์โดยใช้วิธีการทางประวัติศาสตร์อย่างเป็นระบบ
มาตรฐาน ส 4.2 เข้าใจพัฒนาการของมนุษยชาติจากอดีตจนถึงปัจจุบัน ในด้านความสัมพันธ์และการเปลี่ยนแปลงของเหตุการณ์อย่างต่อเนื่อง ตระหนักถึงความสำคัญและสามารถวิเคราะห์ผลกระทบที่เกิดขึ้น	1. วิเคราะห์อิทธิพลของอารยธรรมโบราณ และการติดต่อระหว่างโลกตะวันออกกับโลกตะวันตก ที่มีผลต่อพัฒนาการและการเปลี่ยนแปลงของโลก 2. วิเคราะห์เหตุการณ์สำคัญต่างๆ ที่ส่งผลต่อการเปลี่ยนแปลงทางสังคม เศรษฐกิจและการเมือง เข้าสู่โลกสมัยปัจจุบัน 3. วิเคราะห์ผลกระทบของการขยายอิทธิพลของประเทศในยุโรปไปยังทวีปอเมริกา แอฟริกาและเอเชีย 4. วิเคราะห์สถานการณ์ของโลกในคริสต์ศตวรรษที่ 21

ตารางที่ 1 มาตรฐานตัวชี้วัด และตัวชี้วัด ในกลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม
สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4-6 ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ.2551 (ต่อ)

มาตรฐานตัวชี้วัด	ตัวชี้วัด
สาระที่ 4 ประวัติศาสตร์ (ต่อ)	
มาตรฐาน ส 4.3 เข้าใจความเป็นมาของชาติไทย วัฒนธรรม ภูมิปัญญาไทย มีความรัก ความภูมิใจและธำรงความเป็นไทย	1. วิเคราะห์ประเด็นสำคัญของประวัติศาสตร์ไทย 2. วิเคราะห์ความสำคัญของสถาบันพระมหากษัตริย์ต่อชาติไทย 3. วิเคราะห์ปัจจัยที่ส่งเสริมความสร้างสรรค์ภูมิปัญญาไทย และวัฒนธรรมไทย ซึ่งมีผลต่อสังคมไทยในยุคปัจจุบัน 4. วิเคราะห์ผลงานของบุคคลสำคัญทั้งชาวไทยและต่างประเทศ ที่ มีส่วนสร้างสรรค์วัฒนธรรมไทย และประวัติศาสตร์ไทย 5. วางแผนกำหนดแนวทางและการมีส่วนร่วมการอนุรักษ์ภูมิปัญญาไทยและ วัฒนธรรมไทย
สาระที่ 5 ภูมิศาสตร์	
มาตรฐาน ส 5.1 เข้าใจลักษณะของโลกทางกายภาพ และความสัมพันธ์ของสรรพสิ่ง ซึ่งมีผลต่อกันและกันในระบบของ ธรรมชาติ ใช้แผนที่และเครื่องมือ ทางภูมิศาสตร์ในการค้นหา วิเคราะห์สรุป และใช้ข้อมูลภูมิ สารสนเทศอย่างมีประสิทธิภาพ	1. ใช้เครื่องมือทางภูมิศาสตร์ในการรวบรวม วิเคราะห์ และนำเสนอข้อมูล ภูมิสารสนเทศอย่างมีประสิทธิภาพ 2. วิเคราะห์อิทธิพลของสภาพภูมิศาสตร์ ซึ่งทำให้เกิดปัญหาทางกายภาพหรือ ภัยพิบัติทางธรรมชาติในประเทศไทยและภูมิภาคต่างๆ ของโลก 3. วิเคราะห์การเปลี่ยนแปลงของพื้นที่ซึ่งได้รับอิทธิพลจากปัจจัยทางภูมิศาสตร์ ในประเทศไทยและทวีปต่างๆ 4. ประเมินการเปลี่ยนแปลงธรรมชาติในโลกว่าเป็นผลมาจากการกระทำของ มนุษย์และหรือธรรมชาติ
มาตรฐาน ส 5.2 เข้าใจปฏิสัมพันธ์ระหว่างมนุษย์ กับสภาพแวดล้อมทางกายภาพที่ ก่อให้เกิดการสร้างสรรค์วัฒนธรรม มีจิตสำนึกและมีส่วนร่วมในการ อนุรักษ์ทรัพยากร และสิ่งแวดล้อม เพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน	1. วิเคราะห์สถานการณ์และวิกฤตการณ์ด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ของประเทศไทยและโลก 2. ระบุมาตรการป้องกันและแก้ไขปัญหา บทบาทขององค์กรและการประสาน ความร่วมมือทั้งในประเทศและนอกประเทศเกี่ยวกับกฎหมายสิ่งแวดล้อม การจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม 3. ระบุแนวทางการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมในภูมิภาคต่างๆ ของโลก 4. อธิบายการใช้ประโยชน์จากสิ่งแวดล้อมในการสร้างสรรค์วัฒนธรรม อันเป็นเอกลักษณ์ของท้องถิ่นทั้งในประเทศไทยและโลก 5. มีส่วนร่วมในการแก้ปัญหาและการดำเนินชีวิตตามแนวทางการอนุรักษ์ ทรัพยากรและสิ่งแวดล้อมเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน

(ที่มา: สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2551, หน้า 6-130 สรุปโดยผู้เขียน)

4. บทวิเคราะห์การพัฒนาหลักสูตรสังคมศึกษา สำหรับนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย ในบริบท เขตลุ่มโครงการพัฒนาระเบียงเศรษฐกิจภาคตะวันออก (Eastern Economic Corridor: EEC)

จากการทบทวนข้อมูลสำคัญเกี่ยวกับโครงการพัฒนาระเบียงเศรษฐกิจภาคตะวันออก (Eastern Economic Corridor: EEC) ทั้งความเป็นมา ทิศทางการพัฒนาด้านเศรษฐกิจ อุตสาหกรรม โครงสร้างพื้นฐาน และการรักษาสมดุลระหว่างการพัฒนาเศรษฐกิจ สังคม และสิ่งแวดล้อม และรวมทั้งสภาพแวดล้อมทางกฎหมาย นโยบาย และยุทธศาสตร์ อันได้แก่ รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2560 พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 ทิศทางการพัฒนาภาคตะวันออกในช่วงแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 12 (พ.ศ. 2560-2564) แผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2560-2579 รวมทั้งการทบทวน “หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐานแกนกลาง พ.ศ. 2551” สามารถสรุป “ความคาดหวังในตัวผู้เรียน” สำหรับนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย ด้านองค์ความรู้ ทักษะ และคุณลักษณะ ได้ดังนี้

ด้านความรู้ (Knowledge) นอกจากผู้เรียนมีความรู้ความเข้าใจใน 5 กลุ่มสาระการเรียนรู้หลัก ได้แก่ ภาษาไทย คณิตศาสตร์ วิทยาศาสตร์ ภาษาอังกฤษ และสังคมศึกษาแล้ว หากพิจารณาในรายละเอียดกลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย (สายสามัญ) คาดหวังให้ผู้เรียนมีความรู้ความเข้าใจโครงสร้างทางสังคม การเมืองการปกครอง กฎหมาย สถาบันทางสังคม ประเด็นด้านสิทธิมนุษยชน วัฒนธรรมไทยและสากล ความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับระบบเศรษฐกิจ ทั้งหลักอุปสงค์อุปทาน เศรษฐศาสตร์แรงงาน หลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ระบบสหกรณ์และเศรษฐกิจชุมชน นโยบายการเงิน การคลัง และเศรษฐกิจของประเทศ ความร่วมมือทางเศรษฐกิจระหว่างประเทศในรูปแบบต่างๆ มีความเข้าใจประวัติศาสตร์ของมนุษยชาติ ชาติ และการเปลี่ยนแปลงทางสังคมเศรษฐกิจระดับสากล ตะวันตก และตะวันออก รวมทั้งผลกระทบต่อประเทศไทย มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับภูมิศาสตร์อย่างลึกซึ้งทั้งในระดับโลก ทวีป ภูมิภาค และประเทศ ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการเปลี่ยนแปลงด้านสิ่งแวดล้อมและแนวทางการอนุรักษ์ และดูแลทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม และการพัฒนาที่ยั่งยืน องค์ความรู้ดังกล่าวนี้จะต้องสามารถหาข้อมูล วิเคราะห์ อภิปราย และสังเคราะห์เชื่อมโยงสาเหตุปัจจัย ผลกระทบ รูปแบบการเปลี่ยนแปลง และเสนอแนะ แนวทางแก้ไขปัญหาได้อย่างเหมาะสม

ด้านทักษะ (Skills) ของผู้เรียน พบว่า หัวใจสำคัญ คือ การเตรียมความพร้อมด้านทักษะสู่การเป็น “พหุมนุษย์” ที่สามารถเผชิญหน้าและรับมือกับการเปลี่ยนแปลงในศตวรรษที่ 21 ได้ ทักษะสำคัญพื้นฐานคาดหวังอันถือเป็น “เป้าหมายด้านผู้เรียน (Learner Aspirations)” ได้แก่ (1) ทักษะการอ่านออกเขียนได้ ทักษะการคำนวณ (2) ทักษะการคิดอย่างมีวิจารณญาณ/เชิงวิพากษ์ (3) ทักษะในการแก้ปัญหา (4) ทักษะด้านการสร้างสรรค์และนวัตกรรม (5) ทักษะด้านความเข้าใจต่างวัฒนธรรมและต่างกระบวนทัศน์ (6) ทักษะด้านความร่วมมือ (7) ทักษะการทำงานเป็นทีม (8) มีภาวะผู้นำและการตัดสินใจ (9) ทักษะด้านการสื่อสาร สารสนเทศ และการรู้เท่าทันสื่อ (10) ทักษะด้านคอมพิวเตอร์ เทคโนโลยีสารสนเทศ และดิจิทัล (11) ทักษะอาชีพ และ (12) ทักษะการเรียนรู้ด้วยตนเองและการเรียนรู้ตลอดชีวิต

ด้านคุณลักษณะที่คาดหวัง (Attribute) ของผู้เรียน ประกอบด้วย (1) มีความยึดมั่นในการปกครองในระบอบประชาธิปไตย อันมีพระมหากษัตริย์เป็นประมุข (2) ความเป็นพลเมืองที่ดี (Good Citizenship) และรักษาผลประโยชน์ของทั้งตนเอง ท้องถิ่น และประเทศชาติ (3) ความมีเมตตา กรุณา มีวินัย คุณธรรม จริยธรรม และ

เห็นอกเห็นใจผู้อื่น (4) มีจิตสำนึกรักษ์ในทรัพยากรธรรมชาติ และสิ่งแวดล้อม (5) มีสำนึกและวางแผนประเพณีวัฒนธรรม ภูมิปัญหาท้องถิ่นและของชาติ และ (6) ความสามารถในการบริหารจัดการอารมณ์ของตนเอง

จากการวิเคราะห์ความคาดหวังในตัวผู้เรียนสำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายนบริบทพื้นที่โครงการพัฒนาระเบียงเศรษฐกิจภาคตะวันออก ด้านองค์ความรู้ ทักษะ และคุณลักษณะ นำมาสู่การให้ข้อเสนอการออกแบบและพัฒนาหลักสูตรระดับชั้นมัธยมศึกษา ผ่านแนวคิดการพัฒนาหลักสูตรของเชิงสรรค์สร้างองค์ความรู้ (Constructivist Paradigm) แบ่งออกเป็น 3 ส่วนด้วยกัน ประกอบด้วย (1) ตัวชี้วัด และเนื้อหาของหลักสูตรแกนกลาง (2) กระบวนการจัดการเรียนการสอน และ (2) การประเมินผลสัมฤทธิ์ของผู้เรียน

(1) ตัวชี้วัด และเนื้อหาของหลักสูตรแกนกลาง

ผู้เขียนได้นำมาตรฐานตัวชี้วัดของหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐานแกนกลาง พ.ศ.2551 เป็นแนวทางเทียบเคียงในการพัฒนาและเพิ่มเติมตัวชี้วัดและเนื้อหาสาระแกนกลางสำหรับนำไปประยุกต์ใช้ในการจัดการเรียนการสอนให้กับนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย ในพื้นที่ระเบียงเศรษฐกิจภาคตะวันออก รายละเอียดดังนี้

ตารางที่ 2 ตัวชี้วัดและเนื้อหาสาระแกนกลางสำหรับนำไปประยุกต์ใช้ในการจัดการเรียนการสอนให้กับนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย ในพื้นที่ระเบียงเศรษฐกิจภาคตะวันออก

มาตรฐานตัวชี้วัด	ตัวชี้วัดเพิ่มเติมสำหรับพื้นที่ระเบียงเศรษฐกิจภาคตะวันออก	เนื้อหาสาระแกนกลาง
(1) สาระที่ 2 หน้าที่พลเมือง วัฒนธรรม และการดำเนินชีวิตในสังคม		
มาตรฐาน ส 2.1 เข้าใจและปฏิบัติตน ตามหน้าที่ของ การเป็นพลเมืองดี มีค่านิยมที่ดีงามและ ธำรงรักษาประเพณี และวัฒนธรรมไทย ดำรงชีวิตอยู่ร่วมกัน ในสังคมไทยและ สังคมโลกอย่าง สันติสุข	- วิเคราะห์บทบาทหน้าที่ของตนเอง ครอบครัวและชุมชน ภายใต้กฎหมาย ที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาระเบียง เศรษฐกิจภาคตะวันออก และ กฎหมายว่าด้วยสิทธิมนุษยชน - ประเมินสถานการณ์ด้านสิทธิมนุษยชน คุณภาพชีวิต ผลกระทบที่เกิด จากการพัฒนาพื้นที่ระเบียงเศรษฐกิจ ภาคตะวันออก และให้ข้อเสนอแนะที่ เหมาะสมได้	- รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ.2560 หมวดว่าด้วยสิทธิและเสรีภาพของปวงชนชาวไทย หน้าที่ของปวงชนชาวไทย หน้าที่ของรัฐ แนวนโยบายพื้นฐานแห่งรัฐ และบทเกี่ยวกับการ ตรวจสอบการใช้อำนาจรัฐของสถาบันต่างๆ ตาม กลไกในรัฐธรรมนูญ - พระราชบัญญัติเขตพัฒนาพิเศษภาคตะวันออก พ.ศ.2561 ในส่วนที่เกี่ยวข้องกับ - การจำกัดสิทธิและเสรีภาพบางประการ ของประชาชน - สิทธิของประชาชนในการเข้าถึงข้อมูลข่าวสาร ที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินการตามนโยบายการ พัฒนาพื้นที่ระเบียงเศรษฐกิจภาคตะวันออก - สิทธิของประชาชนในการเข้าร่วมรับฟัง ความคิดเห็น ประชาพิจารณ์ และให้ ข้อเสนอแนะในฐานะผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย

ตารางที่ 2 ตัวชี้วัดและเนื้อหาสาระแกนกลางสำหรับนำไปประยุกต์ใช้ในการจัดการเรียนการสอนให้กับนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย ในพื้นที่ระยองเศรษฐกิจภาคตะวันออก (ต่อ)

มาตรฐานตัวชี้วัด	ตัวชี้วัดเพิ่มเติมสำหรับพื้นที่ระยองเศรษฐกิจภาคตะวันออก	เนื้อหาสาระแกนกลาง
(1) สารที่ 2 หน้าที่พลเมือง วัฒนธรรม และการดำเนินชีวิตในสังคม		
มาตรฐาน ส 2.2 เข้าใจระบบการเมืองการปกครองในสังคมปัจจุบัน	1. มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับโครงสร้างการเมืองการปกครองบนพื้นที่ระยองเศรษฐกิจภาคตะวันออกอย่างลึกซึ้ง 2. มีความสามารถในการวิเคราะห์เชื่อมโยงบทบาทของคณะกรรมการนโยบายพัฒนาเศรษฐกิจภาคตะวันออก สำนักงานคณะกรรมการนโยบายเขตพัฒนาพิเศษภาคตะวันออก กับกลไกการพัฒนาพื้นที่ทั้งในส่วนของภาครัฐ ภาคเอกชน ประชาสังคม และชุมชนท้องถิ่นได้ 3. เสนอแนะแนวทางการมีส่วนร่วมของภาคประชาชนและชุมชน ในการร่วมขับเคลื่อนและตรวจสอบการทำงานของภาครัฐภายใต้บริบทการพัฒนาเศรษฐกิจภาคตะวันออกได้	1. โครงสร้างการปกครองและอำนาจหน้าที่พื้นฐานของหน่วยการปกครองบนพื้นที่ภาคตะวันออก ภายใต้ความสัมพันธ์ระหว่างมุมมอง 6 ลักษณะ การรวมศูนย์อำนาจ (กระทรวง/กรม) การแบ่งอำนาจ (จังหวัด/อำเภอ/ตำบล) การกระจายอำนาจ (องค์การบริหารส่วนจังหวัด/เทศบาล/องค์การบริหารส่วนตำบล/เมืองพัทยา) ผู้ที่เกี่ยวข้องกับ การบริหารจัดการโครงการพัฒนาเศรษฐกิจภาคตะวันออก ตามพระราชบัญญัติเขตพัฒนาพิเศษภาคตะวันออก พ.ศ.2561 ประกอบด้วย 2.1 คณะกรรมการนโยบายเขตพัฒนาพิเศษภาคตะวันออก (สกพอ.) 2.2 สำนักงานคณะกรรมการนโยบายเขตพัฒนาพิเศษภาคตะวันออก 2. โครงสร้างและบทบาทหน้าที่ของหน่วยงานและผู้ที่เกี่ยวข้องกับ การบริหารจัดการโครงการพัฒนาเศรษฐกิจภาคตะวันออก ตามพระราชบัญญัติเขตพัฒนาพิเศษภาคตะวันออก พ.ศ.2561 ประกอบด้วย 2.1 คณะกรรมการนโยบายเขตพัฒนาพิเศษภาคตะวันออก (สกพอ.) 2.2 สำนักงานคณะกรรมการนโยบายเขตพัฒนาพิเศษภาคตะวันออก
สารที่ 3 เศรษฐศาสตร์		
มาตรฐาน ส 3.1 เข้าใจและสามารถบริหารจัดการทรัพยากรในการผลิตและการบริโภค การใช้ทรัพยากรที่มีอยู่จำกัดได้อย่างมีประสิทธิภาพและคุ้มค่า รวมทั้งเข้าใจหลักการของเศรษฐกิจพอเพียงเพื่อการดำรงชีวิตอย่างมีดุลยภาพ	1. วิเคราะห์ความสำคัญทางเศรษฐกิจของพื้นที่ระยองเศรษฐกิจภาคตะวันออก ที่ส่งผลกระทบต่อการพัฒนาเศรษฐกิจระดับมหภาค (Macro) ระดับจุลภาค (Micro) ตั้งแต่ภูมิภาค จังหวัด และชุมชนได้ เช่น ผ่านมุมมองเชิงเปรียบเทียบ 2. วิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างการพัฒนาพื้นที่ระยองเศรษฐกิจภาคตะวันออก กับโอกาสการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมในพื้นที่ เช่น การจ้างงาน การลงทุนในอุตสาหกรรม/วิสาหกิจชุมชนที่เกี่ยวข้องในฐานะห่วงโซ่อุปทาน (Supply Chain) เป็นต้น 3. วิเคราะห์ปัญหาที่เกิดจากการพัฒนาเศรษฐกิจบนพื้นที่ระยองเศรษฐกิจภาคตะวันออก และให้ข้อเสนอแนะเพื่อแก้ไขปัญหาได้	1. ความรู้ทางด้านเศรษฐกิจ อาทิ ผลิตภัณฑ์มวลรวมภายในประเทศ (GDP) ผลิตภัณฑ์มวลรวมของพื้นที่ระยองเศรษฐกิจภาคตะวันออก (EECDP) ผลิตภัณฑ์มวลรวมรายจังหวัด (GPP) และรายได้ต่อหัวของประชากร (GPI) 2. นโยบายการพัฒนาทางเศรษฐกิจของสำนักงานคณะกรรมการนโยบายพัฒนาเศรษฐกิจภาคตะวันออก และผลกระทบจากการพัฒนา อาทิ ตัวเลขอุปทานแรงงานที่เพิ่มขึ้นในอุตสาหกรรมเป้าหมายเดิมและเป้าหมายใหม่ ลักษณะความต้องการแรงงาน (สาขาที่จบ, คุณลักษณะที่พึงประสงค์) การขยายตัวของวิสาหกิจชุมชนและรายได้ครัวเรือนที่แท้จริง 3. สถานการณ์ปัญหาและผลกระทบทางเศรษฐกิจจากการพัฒนาพื้นที่ระยองเศรษฐกิจภาคตะวันออก เช่น ความเหลื่อมล้ำทางเศรษฐกิจ

ตารางที่ 2 ตัวชี้วัดและเนื้อหาสาระแกนกลางสำหรับนำไปประยุกต์ใช้ในการจัดการเรียนการสอนให้กับนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย ในพื้นที่ระยองเศรษฐกิจภาคตะวันออก (ต่อ)

มาตรฐานตัวชี้วัด	ตัวชี้วัดเพิ่มเติมสำหรับพื้นที่ระยองเศรษฐกิจภาคตะวันออก	เนื้อหาสาระแกนกลาง
สาระที่ 3 เศรษฐศาสตร์		
มาตรฐาน ส 3.2 เข้าใจระบบและสถาบันทางเศรษฐกิจต่างๆ ความสัมพันธ์ทางเศรษฐกิจและความจำเป็นของการร่วมมือกันทางเศรษฐกิจในสังคมโลก	- อธิบายและวิเคราะห์ถึงการใช้นโยบายการคลังผ่านการลงทุนของภาครัฐและความร่วมมือกับภาคเอกชน (Public Private Partnership: PPP) บนพื้นที่ระยองเศรษฐกิจภาคตะวันออก กับความสัมพันธ์ด้านการพัฒนาและเติบโตทางเศรษฐกิจ อย่างน้อยภายใต้หลัก Multiplier Effect และ Crowding-in effect รวมทั้งมีการกำหนดให้ภาครัฐได้รายได้และรายจ่ายภาครัฐได้ - อธิบายและวิเคราะห์ถึงผลกระทบในเชิงบวกและเชิงลบจากการลงทุนของภาคเอกชนทั้งในประเทศและต่างประเทศ ภายใต้เงื่อนไขพิเศษที่คณะกรรมการนโยบายเขตพัฒนาพิเศษภาคตะวันออกกำหนดได้	- องค์ความรู้ด้านงบประมาณรายรับ - รายจ่ายภาครัฐ การกู้เงิน และตัวอย่าง - องค์ความรู้ด้านรูปแบบการลงทุนของภาครัฐ เช่น การลงทุนโดยภาครัฐทั้งหมด หรือความหุ้นส่วนภาครัฐและภาคเอกชน (PPP) และตัวอย่าง - หลักการลงทุนทางเศรษฐกิจของภาครัฐ “Multiplier Effect และ Crowding-in effect” - แผนการลงทุนด้านการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานและเม็ดเงินการลงทุน - กฎหมาย มาตรการ และนโยบายส่งเสริมการลงทุนและตัวอย่างที่เห็นถึงผลกระทบจากการลงทุนภายใต้เงื่อนไขของนักลงทุนในประเทศและต่างประเทศ
สาระที่ 4 ประวัติศาสตร์		
มาตรฐาน ส 4.1 เข้าใจความหมาย ความสำคัญของเวลา และยุคสมัยทางประวัติศาสตร์ สามารถใช้วิธีการทางประวัติศาสตร์มาวิเคราะห์เหตุการณ์ต่างๆ อย่างเป็นระบบ	อธิบายและเชื่อมโยงการเปลี่ยนแปลงทางประวัติศาสตร์พื้นที่ภาคตะวันออก และจังหวัดของตนได้	ข้อมูลประวัติศาสตร์พื้นที่ภาคตะวันออก และจังหวัดในเขตระยองเศรษฐกิจภาคตะวันออก ตั้งแต่การตั้งถิ่นฐานของมนุษย์จนถึงปัจจุบัน

ตารางที่ 2 ตัวชี้วัดและเนื้อหาสาระแกนกลางสำหรับนำไปประยุกต์ใช้ในการจัดการเรียนการสอนให้กับนักเรียน
ระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย ในพื้นที่ระยองเศรษฐกิจภาคตะวันออก (ต่อ)

มาตรฐานตัวชี้วัด	ตัวชี้วัดเพิ่มเติมสำหรับพื้นที่ระยอง เศรษฐกิจภาคตะวันออก	เนื้อหาสาระแกนกลาง
สาระที่ 4 ประวัติศาสตร์		
มาตรฐาน ส 4.2 เข้าใจพัฒนาการของ มนุษยชาติจากอดีต จนถึงปัจจุบัน ในด้าน ความสัมพันธ์และการ เปลี่ยนแปลงของเหตุการณ์ อย่างต่อเนื่อง ตระหนักถึง ความสำคัญและสามารถ วิเคราะห์ผลกระทบ ที่เกิดขึ้น	- อธิบายและเชื่อมโยงความสัมพันธ์ ระหว่างการปฏิวัติอุตสาหกรรมใน ยุโรป ลัทธิจักรวรรดินิยม การเข้าสู่ ทุนนิยม โลกาภิวัตน์ การรวมกลุ่ม ทางเศรษฐกิจการเปลี่ยนแปลงใน เอเชียและเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ จนมาถึงการพัฒนาเศรษฐกิจของ ไทย การถือกำเนิดขึ้นของนโยบาย พัฒนาชายฝั่งทะเลภาคภาคตะวันออก และการยกระดับสู่การพัฒนา ระยองเศรษฐกิจภาคตะวันออก (EEC) ได้ - สามารถวิเคราะห์ความสัมพันธ์ ระหว่างโครงการพัฒนาพื้นที่ ระยองเศรษฐกิจภาคตะวันออก (EEC) กับการเปลี่ยนแปลงของโลก ในศตวรรษที่ 21 ได้	- การปฏิวัติอุตสาหกรรมในยุโรป - ลัทธิล่าอาณานิคม/จักรวรรดินิยม - การขยายตัวของระบบทุนนิยมและการเปิด ประเทศของไทย - ผลกระทบในภูมิภาคช่วงสงครามเย็น นำมาสู่ การรวมกลุ่มประเทศในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ และนโยบายการพัฒนาเศรษฐกิจของไทย เช่น การใช้แผนพัฒนาเศรษฐกิจฯ โครงการพัฒนา ชายฝั่งทะเลภาคตะวันออก สมัยรัฐบาล พลเอก เปรม ติณสูลานนท์ ระยะต่างๆ - การสิ้นสุดสงครามเย็นและเข้าสู่โลกาภิวัตน์ - การรวมกลุ่มประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน - การเสริมสร้างขีดความสามารถในการแข่งขัน ของไทย ผ่านโครงการพัฒนาพื้นที่ระยอง เศรษฐกิจภาคตะวันออกในสมัยรัฐบาลพลเอก ประยุทธ์ จันทร์โอชา - บุคคลสำคัญที่เกี่ยวข้องกับโครงการพัฒนาพื้นที่ ระยองเศรษฐกิจภาคตะวันออก อาทิ พลเอก ประยุทธ์ จันทร์โอชา นายสมคิด จาตุศรีพิทักษ์ นายสุวิทย์ เมษินทรีย์ เป็นต้น
มาตรฐาน ส 4.3 เข้าใจความเป็นมาของชาติ ไทย วัฒนธรรม ภูมิปัญญา ไทย มีความรัก ความภูมิใจ และธำรงความเป็นไทย	- วิเคราะห์ถึงจุดแข็ง โอกาส อุปสรรค และข้อจำกัด ในการนำ วัฒนธรรมและภูมิปัญญาท้องถิ่น ในพื้นที่ สร้างโอกาสการพัฒนา เศรษฐกิจและคุณภาพชีวิตความ เป็นอยู่ที่สอดคล้องกับทิศทางการ พัฒนาโครงการพัฒนาพื้นที่ระยอง เศรษฐกิจภาคตะวันออกได้ - วิเคราะห์ถึงผลกระทบที่มีต่อ วัฒนธรรมและภูมิปัญญาท้องถิ่น ทั้งในเชิงบวกและในเชิงลบจากการ พัฒนาโครงการพัฒนาพื้นที่ระยอง เศรษฐกิจภาคตะวันออกได้	- วัฒนธรรมและค่านิยมสากล - วัฒนธรรมและค่านิยมชาติ - วัฒนธรรมและภูมิปัญญาท้องถิ่น ระดับ ภูมิภาค จังหวัด และชุมชน

ตารางที่ 2 ตัวชี้วัดและเนื้อหาสาระแกนกลางสำหรับนำไปประยุกต์ใช้ในการจัดการเรียนการสอนให้กับนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย ในพื้นที่ระยองเศรษฐกิจภาคตะวันออก (ต่อ)

มาตรฐานตัวชี้วัด	ตัวชี้วัดเพิ่มเติมสำหรับพื้นที่ระยองเศรษฐกิจภาคตะวันออก	เนื้อหาสาระแกนกลาง
สาระที่ 5 ภูมิศาสตร์		
มาตรฐาน ส 5.1 เข้าใจลักษณะของโลกทางกายภาพ และความสัมพันธ์ของสรรพสิ่งซึ่งมีผลต่อกันและกัน ในระบบของธรรมชาติ ใช้แผนที่และเครื่องมือทางภูมิศาสตร์ในการค้นหา วิเคราะห์สรุป และใช้ข้อมูลภูมิสารสนเทศอย่างมีประสิทธิภาพ	วิเคราะห์อิทธิพลต่อทางภูมิศาสตร์ที่ก่อให้เกิดความสำคัญของพื้นที่ระยองเศรษฐกิจภาคตะวันออกทั้งจากการแข่งขันระดับโลก เอเชีย ประชาคมอาเซียน และประเทศเพื่อนบ้านได้	1. องค์ความรู้ทางด้านภูมิศาสตร์ ภูมิรัฐศาสตร์ (Geo-politics) และภูมิเศรษฐศาสตร์ (Geo-economic) 2. ความรู้เกี่ยวกับภูมิศาสตร์เอเชียตะวันออกเฉียงใต้ และอนุภูมิภาคกลุ่มแม่น้ำโขง และกรอบความร่วมมือต่างๆ เช่น ประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน กรอบความร่วมมืออนุภูมิภาคกลุ่มแม่น้ำโขง 3. ระยองเศรษฐกิจอื่นๆ เช่น ระยองเศรษฐกิจเหนือใต้ (NSEC) ระยองเศรษฐกิจตะวันออก-ตะวันตก (EWEC) และเส้นทางคมนาคมสำคัญ 4. ความรู้เกี่ยวกับภูมิศาสตร์ภาคตะวันออก และพื้นที่ระยองเศรษฐกิจภาคตะวันออก
มาตรฐาน ส 5.2 เข้าใจปฏิสัมพันธ์ระหว่างมนุษย์กับสภาพแวดล้อมทางกายภาพที่ก่อให้เกิดการสร้างสรรค์วัฒนธรรม มีจิตสำนึกและมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ทรัพยากร และสิ่งแวดล้อม เพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน	วิเคราะห์สถานการณ์และผลกระทบจากการพัฒนาโครงการพัฒนาพื้นที่ระยองเศรษฐกิจภาคตะวันออกได้ในประเด็นร่วมสมัย (Contemporary) และให้ข้อเสนอแนะและมาตรการป้องกันและแก้ไขได้อย่างเป็นรูปธรรม กำหนดบทบาทของตนเองในการมีส่วนร่วมหรือให้ข้อเสนอแนะในการแก้ไขปัญหาผลกระทบจากโครงการพัฒนาพื้นที่ระยองเศรษฐกิจภาคตะวันออกเชิงรูปธรรมได้	แนวคิดการพัฒนาที่ยั่งยืน และเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน (SDGs) ของสหประชาชาตินโยบายและกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการดูแลทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม กฎหมายว่าด้วยสิทธิของประชาชนในการปกป้องทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม และชุมชนท้องถิ่น

กระบวนการจัดการเรียนการสอน และการประเมินผลสัมฤทธิ์

เมื่อพิจารณาถึงกฎหมาย แผนยุทธศาสตร์ และนโยบายด้านการจัดการศึกษา พบว่า ควรปรับเปลี่ยนรูปแบบหลักสูตรจากเดิมเป็น “หลักสูตรฐานสมรรถนะ (Competency-based Curriculum)” ส่วนมิติการจัดการศึกษาเชิงระบบนั้น พบว่า ภาครัฐจำเป็นต้องมีการพัฒนาหลักสูตรการเรียนการสอนและรูปแบบการจัดการเรียนการสอนให้สอดคล้องกับบริบทแวดล้อมการเปลี่ยนแปลงการพัฒนาระดับภูมิภาค ประเทศ และท้องถิ่นของตนเอง มีการกระจายอำนาจทางด้านการศึกษาไปยังเขตพื้นที่การศึกษา สร้างการมีส่วนร่วมในการจัดการเรียนการสอนในรูปแบบความร่วมมือ (Collaboration) กับภาคส่วนต่างๆ ของสังคมอย่างรอบด้าน ทั้งภาครัฐ ภาคเอกชน ประชาสังคม

และชุมชน มุ่งเน้นการจัดการศึกษาที่ยึดผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง และผลิตกำลังคนให้สอดคล้องกับความต้องการของประเทศ และสร้างการศึกษาที่เสมอภาคสำหรับคนทุกกลุ่ม เมื่อผสานเข้ากับแนวคิดการพัฒนาหลักสูตรของเชิงสรีรค์สร้างองค์ความรู้ (Constructivist Paradigm) ลักษณะการจัดการเรียนการสอนที่เหมาะสม ในวิชาสังคมศึกษาระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย จึงมีคุณลักษณะดังต่อไปนี้

1. ครูเป็นผู้สอนและเสริมสร้างองค์ความรู้พื้นฐานที่จำเป็นในส่วน “เนื้อหาสาระแกนกลาง” ในเบื้องต้น แบ่งระดับที่ง่ายไปหาระดับที่ยากขึ้น ตามช่วงชั้นที่ศึกษา ม.4-5-6

2. รูปแบบการสอนมุ่งเน้น “สัมมนาในชั้นเรียน” โดยการหยิบยกประเด็นสถานการณ์ต่างๆ ที่เกิดขึ้นจริงในบริบทการพัฒนาเศรษฐกิจพื้นที่ภาคตะวันออก โดยครูผู้สอนเป็นผู้ตั้งโจทย์คำถามชวนคิด หรือการนำเสนอรายงานที่นักเรียนสนใจ และอภิปรายในชั้นเรียน ครูผู้สอนทำหน้าที่อธิบายและสรุปความคิดรวบยอด

3. การจัดการเรียนการสอนแบบมีส่วนร่วม ซึ่งเป็นไปตามแผนการศึกษาแห่งชาติฉบับใหม่และกฎหมายการศึกษาแห่งชาติ ที่ให้ความสำคัญกับการระดมการมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาจากผู้ที่เกี่ยวข้องทั้งหน่วยงานภาครัฐ ภาคธุรกิจเอกชน ประชาสังคม ชุมชน และผู้มีส่วนได้ส่วนเสียในประเด็นที่ศึกษา ซึ่งการจัดการเรียนการสอนดังกล่าวอาจเกิดขึ้นได้ทั้งในโรงเรียนและรูปแบบทัศนาร ตลอดจนเป็นกระบวนการหนึ่งในการแสวงหาแหล่งเรียนรู้ด้วยตนเองของผู้เรียน

4. การใช้แหล่งข้อมูลที่หลากหลาย และสอดคล้องกับประเด็นเนื้อหาที่สอนหรือที่นักเรียนสืบค้น อาทิ บุคคลภายนอก ผู้เชี่ยวชาญ อินเทอร์เน็ต ห้องสมุด การลงพื้นที่จริง ทั้งนี้ ต้องอยู่ภายใต้การอำนวยความสะดวกและความเหมาะสมตามดุลยพินิจของครูผู้สอนเป็นสำคัญ

5. การวัดและประเมินผลควรหลีกเลี่ยงรูปแบบการสอบ แต่ให้ประเมินจาก 3 วิธี คือ

5.1 การให้นักเรียนทำงานกลุ่ม โดยให้แต่ละกลุ่มเลือกประเด็นหรือปัญหาที่มีความสนใจ และสอดคล้องกับสถานการณ์จริงที่เกิดขึ้นในบริบทการพัฒนาเศรษฐกิจภาคตะวันออก โดยให้นักเรียนกำหนดบทบาทหน้าที่ในกลุ่ม มีผู้นำอภิปราย ผู้สรุป ขณะเดียวกันครูทำหน้าที่กระตุ้นและให้คำปรึกษาเกี่ยวกับการค้นหาข้อมูลทั้งในและนอกสถานศึกษา และอาจอำนวยความสะดวกในการติดต่อประสานงานกับบุคคลหรือหน่วยงานภายนอกในกรณีที่จำเป็น

5.2 การให้นักเรียนจัดทำรายงานรายบุคคล โดยเปิดโอกาสให้นักเรียนแต่ละคนสามารถเลือกประเด็นที่ศึกษาที่สอดคล้องกับรายวิชาและสถานการณ์บนพื้นที่ระบียงเศรษฐกิจภาคตะวันออกได้ตามอัธยาศัย และครูผู้สอนทำหน้าที่อำนวยความสะดวก แนะนำ กระตุ้นความคิดด้วยข้อคำถาม

5.3 การสังเกตบทบาทและพฤติกรรมของนักเรียน ในแง่ทักษะและคุณลักษณะที่พึงประสงค์ เช่น การแสดงออกซึ่งภาวะผู้นำ การช่วยเหลือและแก้ไขปัญหาาร่วมกันในกลุ่ม ความพยายามเรียนรู้ด้วยตนเอง ความสามารถในการอภิปรายและสร้างข้อสรุปที่หนักแน่นและน่าเชื่อถือ เป็นต้น

บทสรุป

บทความวิชาการเรื่อง กระบวนการพัฒนาหลักสูตรเชิงสร้างสรรค์องค์ความรู้ในวิชาสังคมศึกษา ของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย เพื่อรองรับโครงการเขตระบียงเศรษฐกิจภาคตะวันออก (EEC) เพื่อทบทวนและวิเคราะห์สภาพแวดล้อมการทางกฎหมาย แผนงาน และนโยบาย และโครงการพัฒนาพื้นที่ระบียงเศรษฐกิจ

ภาคตะวันออก (Eastern Economic Corridor: EEC) ที่ส่งผลกระทบต่อการพัฒนาหลักสูตรวิชาสังคมศึกษาสำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย การให้ข้อเสนอการพัฒนาหลักสูตรวิชาสังคมศึกษาสำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย สำหรับนักเรียนในพื้นที่โครงการพัฒนาพื้นที่ระเบียงเศรษฐกิจภาคตะวันออก ในด้านตัวชี้วัดและเนื้อหาสาระแกนกลางที่เหมาะสม และสอดคล้องกับหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐานแกนกลาง พ.ศ. 2561 และให้ข้อเสนอด้านกระบวนการออกแบบการจัดการเรียนการสอนและการประเมินผลสัมฤทธิ์ที่สอดคล้องกับแนวคิดการพัฒนาหลักสูตรของเชิงสรส์สร้างองค์ความรู้ (Constructivist Paradigm)

จากการวิเคราะห์สภาพแวดล้อมทางกฎหมาย นโยบาย และยุทธศาสตร์ อันได้แก่ รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2560 พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 ทิศทางการพัฒนาภาคตะวันออกในช่วงแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 12 (พ.ศ. 2560 - 2564) แผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2560-2579 แผนโครงการพัฒนาพื้นที่ระเบียงเศรษฐกิจภาคตะวันออก และหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐานแกนกลาง พ.ศ. 2551 ทำให้ทราบถึงคุณลักษณะที่คาดหวังต่อผู้เรียน ทั้งในด้านความรู้ ทักษะ และคุณลักษณะสำหรับในด้านความรู้ พบว่า นอกจากผู้เรียนมีความรู้ความเข้าใจใน 5 กลุ่มสาระการเรียนรู้หลัก ผู้เรียนจำเป็นต้องมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการพัฒนาพื้นที่ระเบียงเศรษฐกิจภาคตะวันออกทั้งในแง่ประวัติศาสตร์ ความเป็นมา กฎหมาย นโยบาย เศรษฐกิจ สังคม ภูมิศาสตร์ และผลกระทบที่เกิดขึ้นในเชิงพื้นที่ ฯลฯ ในลักษณะเดียวกันกับแผนการศึกษาเดิม ในด้านทักษะ พบว่า ผู้เรียนจำเป็นต้องมีทักษะที่จำเป็นต่อการรับมือการเปลี่ยนแปลงในศตวรรษที่ 21 เช่น การคิดเชิงวิพากษ์ การแก้ไขปัญหา การเรียนรู้ด้วยตนเอง มีความสามารถในการแสวงหาข้อมูลผ่านเทคโนโลยีสารสนเทศ มีความคิดสร้างสรรค์และนวัตกรรมใหม่ๆ ในการแก้ไขปัญหา สามารถใช้เครื่องมือสารสนเทศและดิจิทัลได้ ด้านคุณลักษณะที่คาดหวัง พบว่า ผู้เรียนต้องมีความยึดมั่นในการปกครองในระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์เป็นประมุข ความเป็นพลเมืองที่ดี พร้อมรักษาสปิริตของทั้งตนเอง ท้องถิ่น และประเทศชาติ มีวินัย คุณธรรม จริยธรรม และเห็นอกเห็นใจผู้อื่น ที่สำคัญคือ มีจิตสำนึกรักษ์ในทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ห่วงแหนบประเพณี วัฒนธรรม ภูมิปัญญาท้องถิ่นและของชาติ และมีความสามารถในการบริหารจัดการทางอารมณ์

ข้อเสนอด้านตัวชี้วัดและเนื้อหาสาระแกนกลาง ที่ควรเพิ่มเติมจากหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐานแกนกลาง พ.ศ. 2551 มีความสอดคล้องกับ 4 สาระเดิม ได้แก่ สาระที่ 2 หน้าที่พลเมือง วัฒนธรรม และการดำเนินชีวิตในสังคม สาระที่ 3 เศรษฐศาสตร์ สาระที่ 4 ประวัติศาสตร์ และสาระที่ 5 ภูมิศาสตร์ โดยแต่ละกลุ่มสาระมีตัวชี้วัดที่ผู้เขียนนำเสนอโดย “เทียบเคียง” กับลักษณะการกำหนดตัวชี้วัดเดิมหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐานแกนกลาง พ.ศ. 2551 ในแต่ละด้าน ดังนี้

สาระที่ 2 หน้าที่พลเมือง วัฒนธรรม และการดำเนินชีวิตในสังคม ได้แก่ ผู้เรียนสามารถวิเคราะห์บทบาทหน้าที่ของตนเอง ครอบครัว และชุมชน ภายใต้กฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาระเบียงเศรษฐกิจภาคตะวันออก และกฎหมายว่าด้วยสิทธิมนุษยชน สามารถประเมินสถานการณ์ด้านสิทธิมนุษยชน คุณภาพชีวิต ผลกระทบที่เกิดจากการพัฒนาพื้นที่ระเบียงเศรษฐกิจภาคตะวันออก และให้ข้อเสนอแนะที่เหมาะสมได้ มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับโครงสร้างการเมืองการปกครองบนพื้นที่ระเบียงเศรษฐกิจภาคตะวันออกอย่างลึกซึ้ง เชื่อมโยงบทบาทของคณะกรรมการนโยบายพัฒนาเศรษฐกิจภาคตะวันออกกับการทำหน้าที่ของหน่วยงานในเชิงปฏิบัติระดับพื้นที่ได้ รวมทั้งสามารถให้ข้อเสนอแนะแนวทางการมีส่วนร่วมของภาคประชาชนและชุมชนในการร่วมขับเคลื่อนและตรวจสอบการ

ทำงานของภาครัฐภายใต้บริบทการพัฒนากระเปาะเศรษฐกิจภาคตะวันออกได้ ซึ่งผู้เรียนจำเป็นต้องมีความรู้พื้นฐานจากกฎหมายและนโยบายที่เกี่ยวข้อง

สาระที่ 3 เศรษฐศาสตร์ ได้แก่ ผู้เรียนสามารถวิเคราะห์ความสำคัญทางเศรษฐกิจของพื้นที่กระเปาะเศรษฐกิจภาคตะวันออกที่ส่งผลกระทบต่อการพัฒนาเศรษฐกิจระดับมหภาค (Macro) ระดับจุลภาค (Micro) ตั้งแต่ภูมิภาค จังหวัด และชุมชนได้ วิเคราะห์โอกาสการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมในพื้นที่ และปัญหาที่เกิดจากการพัฒนาเศรษฐกิจบนพื้นที่กระเปาะเศรษฐกิจภาคตะวันออก ให้ข้อเสนอแนะเพื่อแก้ไขปัญหาได้ สามารถอธิบายและวิเคราะห์ถึงการใช้นโยบายการคลังผ่านการลงทุนของภาครัฐ และความร่วมมือกับภาคเอกชนอธิบายและวิเคราะห์ถึงผลกระทบในเชิงบวกและเชิงลบจากการลงทุนของภาคเอกชนทั้งในประเทศและต่างประเทศ ภายใต้เงื่อนไขพิเศษที่คณะกรรมการนโยบายเขตพัฒนาพิเศษภาคตะวันออกกำหนดได้ ดังนั้น ความรู้ที่จำเป็นเกี่ยวข้องกับระบบงบประมาณ รูปแบบการลงทุน และตัวเลขทางเศรษฐกิจ เป็นต้น

สาระที่ 4 ประวัติศาสตร์ ได้แก่ ผู้เรียนสามารถอธิบายและเชื่อมโยงการเปลี่ยนแปลงทางประวัติศาสตร์พื้นที่ภาคตะวันออกและจังหวัดของตนได้ อธิบายและเชื่อมโยงความสัมพันธ์ระหว่างการพัฒนาปฏิวัติอุตสาหกรรมในยุโรป ลัทธิจักรวรรดินิยม การเข้าสู่ทุนนิยม โลกาภิวัตน์ การรวมกลุ่มทางเศรษฐกิจการเปลี่ยนแปลงในเอเชียและเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ จนมาถึงการพัฒนาเศรษฐกิจของไทย การถือกำเนิดขึ้นของนโยบายพัฒนาชายฝั่งทะเลภาคภาคตะวันออก และการยกระดับสู่การพัฒนากระเปาะเศรษฐกิจภาคตะวันออก (EEC) ได้ สามารถวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างโครงการพัฒนาพื้นที่กระเปาะเศรษฐกิจภาคตะวันออก (EEC) กับการเปลี่ยนแปลงของโลกในศตวรรษที่ 21 ได้ ผู้เรียนสามารถวิเคราะห์ถึงจุดแข็ง โอกาส อุปสรรค และข้อจำกัดในการนำวัฒนธรรมและภูมิปัญญาท้องถิ่นในพื้นที่ สร้างโอกาสการพัฒนาเศรษฐกิจและคุณภาพชีวิตความเป็นอยู่ที่ดีสอดคล้องกับทิศทางการพัฒนา และประเมินผลกระทบที่มีต่อวัฒนธรรมและภูมิปัญญาท้องถิ่น ทั้งในเชิงบวกและในเชิงลบจากการพัฒนาโครงการพัฒนาพื้นที่กระเปาะเศรษฐกิจภาคตะวันออกได้ความรู้พื้นฐานแกนหลักส่วนหนึ่งมาจากองค์ความรู้เดิมในระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น และระดับมัธยมศึกษาตอนปลายที่หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐานแกนกลาง พ.ศ. 2551 ที่จัดให้มีอยู่แล้ว และเพิ่มเติมองค์ความรู้เฉพาะพื้นที่ภาคตะวันออกและโครงการพัฒนาพื้นที่กระเปาะเศรษฐกิจภาคตะวันออกได้

สาระที่ 5 ภูมิศาสตร์ ได้แก่ วิเคราะห์อิทธิพลต่อทางภูมิศาสตร์ที่ก่อให้เกิดความสำคัญของพื้นที่กระเปาะเศรษฐกิจภาคตะวันออกทั้งจากการแข่งขันระดับโลก เอเชีย ประชาคมอาเซียน และประเทศเพื่อนบ้านได้ซึ่งจำเป็นต้องมีความรู้ภูมิรัฐศาสตร์และภูมิเศรษฐศาสตร์ กรอบความร่วมมือระดับภูมิภาคและอนุภูมิภาค รวมทั้งวิเคราะห์สถานการณ์และผลกระทบจากการพัฒนาโครงการพัฒนาพื้นที่กระเปาะเศรษฐกิจภาคตะวันออกได้ในประเด็นร่วมสมัย (Contemporary) และให้ข้อเสนอแนะและมาตรการป้องกันและแก้ไขได้อย่างเป็นรูปธรรม และกำหนดบทบาทของตนเองในการมีส่วนร่วมหรือให้ข้อเสนอแนะในการแก้ไขปัญหาผลกระทบจากโครงการพัฒนาพื้นที่กระเปาะเศรษฐกิจภาคตะวันออกเชิงรูปธรรมได้ เนื้อหาสาระแกนกลางที่รองรับตัวชี้วัดดังกล่าว ได้แก่ แนวคิดการพัฒนาที่ยั่งยืน และเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน (SDGs) ของสหประชาชาติ นโยบายและกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการดูแลทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม และกฎหมายว่าด้วยสิทธิของประชาชนในการปกป้องทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม และชุมชนท้องถิ่น และมีความสามารถในการบริหารจัดการอารมณ์ได้เป็นอย่างดี

ข้อเสนอแนะกระบวนการจัดการเรียนการสอนและการประเมินผลสัมฤทธิ์ จากการประเมินและวิเคราะห์สภาพแวดล้อมทางกฎหมาย แผนยุทธศาสตร์ และนโยบายด้านการจัดการศึกษา ผสานเข้ากับแนวทางการพัฒนา

หลักสูตรของเชิงสตรัคสร้างองค์ความรู้ (Constructivist Paradigm) นำมาสู่การให้ข้อเสนอแนะกระบวนการจัดการเรียนการสอนในวิชาสังคมศึกษาที่เหมาะสมและสอดคล้องกับบริบทแวดล้อมการพัฒนาพื้นที่ระบียงเศรษฐกิจภาคตะวันออก ในฐานะประเด็นร่วมสมัย (Contemporary) โดยครูผู้สอนทำหน้าที่เป็นผู้อำนวยความสะดวกและผู้สนับสนุนเป็นหลัก แต่ยังคงทำหน้าที่ปูพื้นฐานความรู้ในเนื้อหาแกนกลางเป็นปฐม ด้านการจัดการเรียนการสอนควรมุ่งเน้นการสัมมนา (Seminar) ในชั้นเรียน เพื่อให้เกิดกระบวนการอภิปราย วิเคราะห์ สังเคราะห์ และตกผลึกทางความคิด ขณะเดียวกัน ในการจัดการเรียนการสอนภายใต้ข้อจำกัดด้านความรู้และความเชี่ยวชาญ และการเข้าถึงข้อมูลจำเป็นอย่างยิ่งที่ที่ครูผู้สอน ต้องดึงภาคส่วนอื่นเข้ามามีส่วนร่วม ทั้งภาครัฐ เอกชน ชุมชน ประชาชน ซึ่งสัมพันธ์กับประสบการณ์จริงมาร่วมให้ความรู้และแลกเปลี่ยนกับผู้เรียน และในการจัดกิจกรรมต้องเปิดกว้างทั้งในแง่ประเด็นที่ผู้เรียนสนใจและช่องทางในการเข้าถึงข้อมูลและองค์ความรู้ ส่วนการชี้วัดและประเมินผลควรหลีกเลี่ยงรูปแบบการสอบวัดองค์ความรู้ แต่มุ่งเน้นกิจกรรมกระบวนการกลุ่ม การจัดทำรายงานส่วนบุคคล และมีการประเมินทั้งองค์ความรู้ ทักษะ และคุณลักษณะไปพร้อมกัน

เอกสารอ้างอิง

- ณัฐพล แจ่งอักษร. (2557). *อิทธิพลการรับรู้ความสามารถของตนเองที่ส่งผลต่อแรงจูงใจในการเป็นครูของนักศึกษาครู: การวิเคราะห์โค้งพัฒนาการเชิงสาเหตุที่มีตัวแปรแบบเหลื่อมเวลาไขว้* (วิทยานิพนธ์ปริญญาดุษฎีบัณฑิต). ภาควิชาวิจัยและจิตวิทยาการศึกษา สาขาวิชาวิธี วิทยาการวิจัยการศึกษา คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- Cole, PM; Michel, MK; Teti, LO (1994). "The development of emotion regulation and dysregulation: A clinical perspective" (PDF). Monographs of the Society for Research in Child Development. Wiley-Blackwell. 59: 73–100.
- Hiemstra, R. (1994). "Self-directed Learning". The International Encyclopedia of Education. 2 ed exeter. Great Britain: BPC Wheatons.
- Knowles, M. (1975). Self-Directed Learning: a Guide for Learners and Teacher New York Association Press.
- Taba, H. (1978). Curriculum development theory and practice. New York: Harcourt, Washington, Ohio: Jones.
- เกรียงศักดิ์ เจริญวงศ์ศักดิ์. (ม.ป.ป.). วิเคราะห์ 5 ปัจจัยภายนอกที่มีผลต่อการศึกษาไทย. ออนไลน์ <http://www.kriengsak.com/node/1040>.
- กระทรวงศึกษาธิการ. (2549). แผนยุทธศาสตร์ปฏิรูปการศึกษาสามจังหวัดชายแดนภาคใต้เพื่อสร้างสันติสุข พ.ศ. 2548-2551". สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, กระทรวงศึกษาธิการ. (เอกสารอัดสำเนา)
- ทวิภัทร สุตแก้ว. (2554). การพัฒนารูปแบบการเรียนการสอนแบบสร้างองค์ความรู้ตามทฤษฎีคอนสตรัคติวิสต์ ผ่านเครือข่ายทางสังคมออนไลน์ เรื่อง ภูมิปัญญาท้องถิ่น. วิทยานิพนธ์หลักสูตรศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาเทคโนโลยีสารสนเทศการศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.

สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา (2560). แผนการศึกษาแห่งชาติพ.ศ. ๒๕๖๐ - ๒๕๗๙. กรุงเทพฯ: สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, กระทรวงศึกษาธิการ.

สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. (2559). แผนงานพัฒนาระเบียงเศรษฐกิจภาคตะวันออก (พ.ศ. 2560 – 2564). (เอกสารอัดสำเนา)

สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. (2560). แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 12 พ.ศ. 2560-2564)

สำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการลงทุน. (2560). 10 อุตสาหกรรมเป้าหมายกลไกขับเคลื่อนเศรษฐกิจเพื่ออนาคต (NEW ENGINE OF GROWTH). จัดทำโดย กลุ่มประชาสัมพันธ์และบริการห้องสมุด สำนักบริหารกลางสำนักงานเศรษฐกิจอุตสาหกรรม, กรุงเทพฯ: สำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการลงทุน.

สำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ. (2560). แผนปฏิบัติการพัฒนาการศึกษาในพื้นที่เขตพัฒนาพิเศษภาคตะวันออก ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2561 ของกระทรวงศึกษาธิการ. สำนักนโยบายและยุทธศาสตร์สำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ. (เอกสารอัดสำเนา)

กฎหมาย

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2560

พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และแก้ไขเพิ่มเติม

พระราชบัญญัติเขตพัฒนาพิเศษภาคตะวันออก พ.ศ.2561